Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21һээ гарана | № 43 (13667) | 1972 оной февралиин 20, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ТҮРҮҮ ХҮНЭЙ ҮГЭ

ЯЛГАЯА ДҮҮРГЭХЭ

...ГА БОЛОМЖО БИИ

[illegible]

Н. СЕМЁНОВ,
Хандагайн леспромхозой бригадир, Социалис Ажалай Герой.

Хориин аймаг

XXIV ТҮСЭБТЭ ЮҺЭДЭХИ
ЭРШЭ-ШАНАР ДЭЛИСЭ

ЗОРИЛГОНЬ: ЗУУНҺАА — ЗУУ

[illegible]

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ,
манай корр.

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ АЙМАГАЙ «Знамя Ленина» колхозой түрүү һаалишан Ковалёва Матрёна Григорьевна үнеэрээ 1971 ондо үнеэн бүхэнһөө 1840 литр һү һааха үүргэтэй байһан юм, 2446 литр һааһан. Энэ хүмүүн республикын хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөндэ хабаадажа, «РСФСР-эй социалис мүрысөөнэй эрхимлэгшэ» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаһан.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1972 оной февралиин 17-до абаһан шиидхэбэреэр, «Буряадай АССР-эй холбоо харилсаагай габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ тогтообо.

[illegible]

ВЛКСМ-эй ГОРОДСКОЙ XXIII КОНФЕРЕНЦИ

[illegible]

КОМСОМОЛОЙ ПРОПАГАНДИСТНАРАЙ ҺУРАЛСАЛ

[illegible]

Манай корр.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

Н. В. Подгорный Жак Дюклодо Ленинэй орден барюулба

[illegible]

(ТАСС)

Профсоюзай съезд хүдэлмэрээ дүүргэбэ

[illegible]

КПЧ-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

ПРАГА. (ТАСС). [illegible]

НРБ-гэй правительственэй мэдүүлгэ

СОФИ. (ТАСС). [illegible]

АМЕРИКАН КОММУНИСТНУУДАЙ СЪЕЗД

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). [illegible]

Үхибүүл тухай анхарал оролдолго

[illegible]

(ТАСС-ай корр.)

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

ОЛОНОЙ АША ТУҺАДА ОРОЛДОГШОД

Һүүлэй гурбан жэлэй турша соо Буркоопсоюзай системэдэ хамта дээрээ 927 наймаашан һургагдажа, юрэнхыдөө 397,7 мянган түхэригэй зөөри гаргашалагдаа. Иимэ олон хүнэй бэлдэгдээшье һаань, наймаалагшад үшөөл дуталдажа үргэлжэлһөөр. Энээнһээ боложо худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд саг соогоо амаралтада гараха аргагүйдэнэ, үрилтэ хоролто боложо, магазинууд хаагдана.

«Хүнүүдэй ажалһаа гаража ошолгон юунһээ болоноб» гэһэн гаршагтай статья үнгэрэгшэ жэлэй майн 11-дэ «Правда Бурятии» газетэдэ толилогдоһон юм. Тэрэ статьяе СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай ниитын эрдэм шэнжэлхэ институдай директор нүхэр Д. Лубсанов, институдай научна хүдэлмэрилэгшэд Б. Дамбаев, Б. Цыренжапова гэгшэд бэшэһэн юм. Хүнүүдэй ажалһаа гаража ошолгые элирүүлхэ зорилгоор элдэб шэнжэлгэнүүдые хэһэнэй дэмы, яахадааб гэхэдэ, энэ асуудал шэнжэлэлтэшьегүйгөөр эли юм, хүнүүд салин багаар абадаг, гэр байраар хүсэд хангагдаагүйһөө боложо гол түлэб ажалһаа гаража ошоно гэжэ кадрнуудай зарим хүдэлмэрилэгшэд тоолодог байна гээд статья дотор заагдаһан юм. Аймагуудтахи кооперативна эмхинүүдэй хүтэлбэрилхы зарим хүдэлмэрилэгшэд мүнөөшье нимэрхүү һанамжа баримталжа үргэлжэлһөөр.

Социальна хубилалтануудые ашагтай һайнаар хүтэлбэрилхын тула бодото баримтануудые мэдэхэ шухала. Мүнөө үеын научна арга метод хэрэглэһэнэй ашаар лэ иимэ мэдээнүүдые абажа болохо юм гэжэ статьягай авторнууд бэшэнэ.

Буркоопсоюзай правлени, партийна бюро, худалдаа наймаанай, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком ямар шалтагаанһаа хүнүүдэй ажалһаа гаралгые шэнжэлхэ асуудалай шухала байһые хараадаа абажа, ажал хүдэлмэрие научна ёһоор эмхидхэхэ (НОТ-ой) лабораториин хүдэлмэрилэгшэдтэ тусхай даабари үгэһэн юм. НОТ-ой лабораториинхид үнгэрэгшэ жэлэй туршада Буркоопсоюзай кадрнуудай таһагай хүдэлмэрилэгшэдтэй сугтаа республикын хоёр аймагаар ябажа, магазинуудта хүдэлэгшэдэй ямар шалтагаанаар ажалһаа гарадаг баримтануудые шэнжэлһэн.

«Өөрынгөө шэлэжэ абаһан ажалда хэр дуратайбта?» гэһэн асуудалда наймаалагшадай 90,1 процентнь «дуратайбди» гэжэ харюусаа. 2,9 процентнь «дурагүйбди» гэһэн байна. 7 процентнь сэхэ харюу үгөөгүй. Хэрбээ диилэнхи олонойнь ажалдаа дуратай байгаа һаань, хүнүүд юундэ олоороо гаранаб гэжэ асуултай болоно. Энэ асуудалда гүнзэгы харюу үгэхэнь бэрхэтэй байна, гэбэшье шэнжэлэлгын үедэ иимэ гурбан гол шалтагаан элирүүлэгдээ.

Магазинуудта хүдэлэгшэдэй ажалһаа гаража ошодог нэгэ шалтагааниинь гэхэдэ, худалдаа наймаанай предприятинууд материально-техническэ хэрэгсэлээр муу хангагдана. Тэрээнһээ боложо наймаашад муу эрхэ байдалда ажаллаха баатай болоно.

Хоёрдохи шалтагааниинь юуб гэхэдэ, наймаалагшад гэр байраар мууса хангагдана.

Гурбадахи шалтагааниинь—материальна, моральна талаар хүсэд һайнаар урмашуулагданагүй.

Эдэ шалтагаануудта тусхай тогтомоор байна.

Наймаалагшад мүнөө үеын һайн түхеэрэлгэтэй магазинуудта ажаллаха дуратай байдагынь мэдээжэ. «Хүдэлдэг газартатнай хэр дулаан бэ?» гэһэн асуудалда анкетэдэ харюусагшадай 45,6 процентнь «үбэлдөө хүйтэн байдаг» гэжэ харюусаа. «Хүнүүдэй ажалдаа дуратайгаар хандахын тула ямар хэмжээ абаха ёһотойб» гэһэн асуудалда анкетэдэ харюусагшадай гурбанай нэгэ хубинь иигэжэ хэлэһэн байна: «Таатай зохидоор ажаллахын тула һайн эрхэ байдал хангаха шухала». Урдань магазинда хүдэлһэн аад, гаража ошоһон хүнүүдтэ дээрэ дурсагдаһан асуудалтайгаар хандахадамнай, мүн лэ тиимэрхүү харюу үгөө.

Ажаллаха газарнай таагүйгөөр зохёогдонхой, түхеэрэлгэмнай хангалтагүй, муу гэжэ анкетэнүүдтэ харюусагшадай 54,5 процентнь мэдүүлээ. Тэрэнь тон зүйтэй. Яахадааб гэхэдэ, шэнжэлгэ хэгдэһэн хоёр аймагай магазинуудай 36,5 процентнь 1940 оной саада тээ баригдаһан дээрэһээ үмхиржэ муудашанхай. Тэндэхи бүхы магазинуудай оройдоол 22,8 процентнь 10 жэлэй саада тээ баригдаһан байна. Олохон магазинууд саг соогоо заһабарилагданагүй.

Хүдөө нютагуудта худалдаа наймаа дам саашань һайжаруулхын тула материально-техническэ үндэһэ һууриинень бэхижүүлхэ шухала болоно. Энэ зорилго шиидхэхын тула бии байгаа магазинуудые үргэдхэхэ, хуушануудыень заһабарилжа, шэнэ магазинуудые бариха хэрэгтэй.

Буряадай эд хэрэглэгшэдэй холбоонай правлени, гүрэнэй худалдаа наймаанай, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой президиум хүдөө нютагуудтахи худалдаа наймаанай предприятинуудай материально-техническэ үндэһэ һууринс һайжаруулха хэрэгтэ жэл бүри 2 миллионһоо дээшэ мүнгэ зөөри гаргашална.

Эдэ хэмжээ ябуулганууд үшөөл хангалтагүй байна. Хүдөө нютагуудта һайн түхеэрэлгэтэй магазинуудые бодхоолгодо совхоз, колхозуудай зүгһөө ехэ туһаламжа хэрэгтэй байна. Манай һанахада, колхоз болон совхозууд магазин, столовонуудые, хилээмэ бариха пекарнинуудые бодхоолгодо жэл бүри зөөри гаргашалхаар хараалха зэргэтэй. Яахадааб гэхэдэ, худалдаа наймаанай предприятинууд совхозуудай хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта, хүдөөгэй интеллигенцидэ эд бараа наймаална ха юм. Энэ талаар Новосибирскэ областиин жэшээ һайшаалтай байна. Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада областиин колхоз, совхозууд һайн түхеэрэлгэтэй 277 магазин өөһэдынгөө зөөрэр барижа, ашаглалгада үгөө. Областиин колхозууд юһэдэхи табан жэлэй туршада 157 магазин барилгада 4,2 миллион түхэриг гаргашалхаар хараалаа.

Манай һанахада, республикымнай хэдэн олон колхоз юһэдэхи табан жэлэй туршада магазин бариха аргатай, тиигээ һаа хүдөөгэй хүн зоной дунда эд бараа наймаалга нилээд һайжарха һэн.

Хүдөөгэй худалдаа наймаанай предприятинуудта хүдэлэгшэдые гэр байраараа хангаха гээшэ шухала асуудалнуудай нэгэн.

«Залуу хүдэлмэрилэгшэдые хүмүүжүүлхэ, тэдэнние һайн гэр байраар хангажа, һууринжан түбхинүүлхэ асуудалда һаналаа саг үргэлжэ табиха шухала» гэжэ СССР-эй эд хэрэглэгшэдэй кооперациин түлөөлэгшэдэй VIII съездын тогтоол дотор хэлэгдэнхэй. Энэ заабари дүүргэхэ гээшэ эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй гол уялга болоно.

Наймадахи табан жэлэй туршада Буркоопсоюзай мэдэлдэ хүдэлдэг хүдэлмэрилэгшэ бүхэндэ 0,93 дүрбэлжэн метр гэр байра бариг даа, харин хүдөө нютагуудта ажалладаг хүдэлмэришэн бүхэндэ бүри бага — 0,54 дүрбэлжэн метр гэр байра баригдаһан байна.

Совет хүнүүд, тэрэ тоодо худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдшье һайн салин абаад, хэһэн ажалаараа сэдьхэлээ хананги байхадаа оролдосотойгоор хүдэлдэг гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Гэхэ зуура, кооперативна эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд энэ асуудалда һаналаа хүсэд табидаггүй байна. Энэнь хоёр аймагай худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ хэгдэһэн шэнжэлэлгэһээ элирээ. Худалдаа наймаанай эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд магазинуудта хүдэлэгшэдые материальна, моральна талаарнь урмашуулха, тэдэнэй дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ, коммунис ажалай түлөө хүдэлөө дэлгэрүүлхэ, наймаанда түрүү арга хэрэглэхэ, «найм... үдэр» үнгэргэхэ асууд... хо анхарал хандуулдаг... Илангаяа залуу наймаа... рүүшынгээ жэлнүүдтэ ... бэг бэрхэшээлнүүдтэй...

Шэнжэлгэ хэгдэһэн хоё... ребсоюзай (Тарбагата... гын) магазинуудта ажи... маалагшад хэр удаан ... тухайгаа манай анкетэ... рюусаа. Асуудалнуудта ... шадай тэнсүүрие зуун... абажа хараха болоо һаа... на: 36-ниинь — 3 жэ... 30-ниинь 4-һөө 10 жэ... 34-ниинь — 10 жэлһээ... дэлөө.

Худалдаа наймаанай ... рилэгшэдые түбхинүүлж... зартань удаан хүдэлх... тэдээнэй ажаллаха, аж... зарыень һайжаруулха, ... болон материальна тала... шуулха шухала байна ... жэлгэ дээрэһээ элирэн ...

Тиимэһээ профсоюз... митедүүд райпотребсою... бэрилэгшэдтэй, тэндэх... организацинуудтай хамт... дурсагдаһан асуудалну... зохихо хэмжээ абажа, ... тагуудтахи худалдаа ... хүдэлмэрилэгшэдые т... һууриижуулха хэрэгтэ ... жэ һаналаа табиха зэр...

Б. КУ...
Буркоопсоюзай пра...
түрүүлэгшын ...
НОТ-ой Соведэй түр...
Б. Д...
НОТ-ой лабор...

РЕЙДОВЭ БРИГАДЫН ШАЛГАЛТА

ҮҮСХЭЛШЭДЭЙ АЖАЛ ЯМАР БЭ?

Үбэлжэлгын зургаан һарада үнеэн бүриһөө 1000 килограмм һү һааха үүсхэл гаргаһан Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» совхозой һаалишад, малшад болон мэргэжэлтэд үнгэрэгшэ жэлдэ эршэмтэйгээр ажаллажа, үйлэдбэридөө горитой амжалта туйлаа. Мал ажалай продуктнуудые абажа, гүрэндэ худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Тиигэжэ даабариһаа гадуур 2705 центнер һүн, 689 центнер мяхан, 107000 үндэгэн худалдагдаа. Ниитын малай тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ даабари мүн лэ бэелүүлэгдээ. Жэлэй туршада үнеэн бүриһөө һү һаалга ажахы дотор 194 килограммаар дээшэлжэ, 2057 килограммда хүрөө.

Республика дотороо ехэ һүнэй түлөө мүрысөө дэлгэрүүлхэдээ, шаралдайнхид һайн үүсхэл гаргаа. Тиимэһээ тэдэнэр урдаа ехэхэн зорилго хараалһан. Үбэлжэлгын зургаа һарын туршада үнеэн бүриһөө 1000 килограммһаа бага бэшэ һү һааха гэжэ уялга соо хэлэгдэнэ. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тулада совхозой дирекци, партком, рабочком һаалишад, малшадайнгаа ажал зүбөөр эмхидхэхэ, элсүүлхэ шухала хэмжээнүүдые хараалһан, үрэ ехэтэй мүрысөө дэлгэрүүлһэн, моральна болон материальна талаар урмашуулгын гурим тааруулан зохёоһон байха юм.

Үбэлжэлгын гурбан һара барагдаба. Үүсхэлшэдэй ажал хүдэлмэринь хэр урагшатай ябанаб, абаһан уялгань хэр бэелүүлэгдэжэ байнаб гэжэ һаяхан шалгажа үзэбэбди.

Совхозой һаалиин гурбан фермэдэ харууһалагдадаг 699 үнеэдэй 519-нь һаалгагдана. Үнгэрһэн гурбан һара соо (ноябрь, декабрь, январь) ...ахыда үнеэн бүриһөө хамта 377 ...грамм һүн һаагдаа. Абаһан уялгала дүүргэхын тулада шаралдайнхид үлэһэн саг соогоо һарада үнеэн бүриһөө 210 килограмм һү һааха зэргэтэй.

Иимэ арга боломжо ажахынтнай фермэ бүхэндэ бии гээшэ гү гэһэн асуудалтайгаар совхозой директор А. И. Родионовто хандабабди:

— Мүнөө үедэ һаамхай үнеэн бүриһөө үдэртөө 6,3 килограмм гэхэ гү, али һарадаа 189 килограмм һүн һаагдана. Жэлэй эхинһээ хойшо үнеэднай олоороо тугаллажа байна. Газаа дулааншье боложо захалаа. Тэжээлнайшье хүрэхэ. Түрүү һаалишадай жэшээ дээрэһээ хараад үзэхэдэ, абаһан уялгаяа дүүргэжэ шадаха арга боломжо бии. Жэшээнь, һаалишад Ф. С. Носкова, А. С. Главацкая, Г. И. Уварова болон бусад январь һарада үнеэн бүриһөө 262—211 килограмм һү һаагаа, — гэжэ Андрей Иванов бидэндэ мэдүүлбэ.

Сулхара голой эрьедэ һуурижаһан тус фермые коммунист Ф. К. Носков арба нэгэн жэл соо хүтэлбэрилнэ. Һаалиин фермэнүүдэй хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ эндэхид эрхимлэжэ ябана. Гурба һарын туршада 950 центнер һү һааха даабаряа 20 центнерээр үлүүлэн дүүргэв. Тиигэжэ совхозой дирекциин, парткомой болон рабочкомой дамжуулгын улаан туг һара бүри алдангүй өөһэдтөө бариад байна. Һаяхан тус фермэдэ коммунис ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдожо, улаан тугхан барюулагдаа. Фермын түрүү һаалишад Ф. С. Носкова, А. С. Главацкая, Г. И. Уварова гэгшэд үнгэрһэн гурба һарын туршада үнеэн бүриһөө түс тустаа 562—539 килограмм һү һаагаад, мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябанад. Эндэхи һаалишад үнеэдээ үдэртөө гурба дахин һаана. Шэнэ түрэһэн үнеэдые зүбөөр һааха, эдеэлүүлхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулна. Тиимэ үнеэндэ сүүдхын 10,6 тэжээлэй единицын хэмжээнэй һайхан үбһэн дуран сооһь, талха таряанай зүйл үгтэнэ. Тиихэдэ талха таряанай зарим хубинь бурдууг болгогдожо, үнеэдтэ уулгагдана. Үнеэн бүхэндэ хоёр дахин 10—10 килограмм бурдууг эдюулэгдэнэ.

Фермын улаан булан соо харуулан ойлгуулламжын зүйлнүүд һайханаар түхеэрэгдэнхэй. Эндэ ороһон хүн бүхэн хэн һаалишанай үдэр бүри хэды килограмм һү һааһые, түсэб уялгын ямараар дүүргэгдэжэ байһые, фермэнүүдэй хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөнэй ябаса тухай мэдээсэлнүүдые, һаамхай, шэнэ тугаллаһан, шэргэһэн үнеэн бүхэнэй сүүдхын рацион гэхэ мэтэ элдэб мэдээсэлнүүдтэй танилсана. Мүн һара бүхэндэ хэды үнеэдэй шэргээгдэхэ тухай графин табигданхай. Жэшээнь, үнгэрһэн һарада фермэдэ 17 үнеэд шэргээгдэв. Фермынхид мүнөө үдэр бүри 220 үнеэдһээ 13,5—14 центнер һү һаагаад, 12 центнерыень гүрэндэ худалдана.

Совхозой һаалиин фермэнүүдээр ябаад, тэндэ ажаллажа байһан һаалишад, малшадтай уулзажа хөөрэлдэхэдэ, хүдэлмэритэйнь танилсахада, олохон дутагдал, хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүд элирүүлэгдэбэ. Нэн түрүүн малай байранууд тон хүйтэн, һаалишадай хүдэлмэри оньһожоруулагдаагүй, бар хүсөөр хэгдэнэ. Нарай тугалнуудые абадаг байрань тон бага. Жэшээнь, түбэй фермэдэ тэрээн соонь арайхан гэжэ 18 тугал багтана. Эдэ үдэрнүүдтэ үнеэд фермэ бүхэндэ олоороо түрэжэ захалаа. Хүйтэн байрада һаалгагдадагһаа уламжалан, үнеэдэй дэлэн, хүхэн үбдэнэ. Теэд ветеринарна врачнар саг соогоо ерэжэ эмшэлнэгүй. Дэлэн, хүхэеэ үбдэһэн үнеэд сагһаа урид шэргэнэ, түргэн хожорно. Зайн галай унтархада, далнууд соонь харанхы болошодог. Лаампын носохые хүлеэжэ ядаад, һаалишад зарим үнеэдээ дутуу, һаанишьегүй орхижорхидог байха юм. Ажахын амбаарта фонарьнууд бии. Теэд тэдэнние үгэхэ тухайгаа хүтэлбэрилэгшэд бодомжолоошьегүй байһаар. Үнеэд нэгэ хэмдэ һаалгагдангүй, заримдаа дутуу һаалгагдахадаа, һү шэмэеэ татана, сагһаа урид шэргэшэнэ. Түбэн фермын олонхи һаалишад тосхонһоо ажалдаа үдэрөөр ябадаг. Тэдэнние үглөөгүүр, үдэшэнииинь машинаар зөөдэг. Гэхэ зуура, автомашина саг соогоо ерэдэггүй байна.

Хүгөөтын фермэ һая болотор аймаг, совхоз соогоо түрүү зэргэдэ ябадаг һаа, һүүлэй һаранuудта ажалынь урагшагүйдэжэ захалаа. Эндэ ерээд, фермые даагша Ф. Ф. Калашниковые оложо ядабабди. Ахалагша һаалишан В. М. Калашниковатай хамта үнеэдэй, тугалай далнууд соогуур ябажа харахадамнай, магтахаар юумэн хомор байба. Далнууд соо хүйтэн, шэбхэ шабааһан бар хүсөөр гаргагдана, тэжээлэй шанар тиимэшье һайн бэшэ. Нарай тугал абаха байрагүй. Үнеэд дайралдаһан лэ газартаа тугаллана. Нарай үнеэд түбэй фермынхидэл үдэртөө 3—4 һаагданагүй. Һаалишад бүхы үнеэдээ үдэртөө хоёр удаа һаана. Һаалишадай амардаг улаан булангайнь пеэшэн эбдэршэнхэй. Хаалтатай. Хэн һаалишанай хэды шэнээн һү һааһые хэнэй түрүүлжэ ябаһые эндэ мэдэхэгүйш.

Һаалишадай дунда зоотехническэ һуралсал ябуулагданагүй. Һаалишад байд гээд лэ һэлгэгдэнэ. Залуу һаалишадтай хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулагданагүй. Бидэнэй ябахада, хоёр һаалишад үбшэлэнхэй, үнеэдынь эзэгүй байгаа һэн. Эмхидхэлэй эдэ дутагдалнуудһаа уламжалан, фермынхид гурба һарын туршада 246 центнер һү түсэбһөө дутуу һаагаа.

«Шэнэ» фермын ажалтай танилсахадамнай, бэшэнһээ һайн гэхын аргагүй. Фермэдэ тоологдодог 240 үнеэдэй 176-нь һаалгагдана. Ноябрь, декабрь, январь һарануудта хамта 1050 центнер һү һааха түсэбтэй аад, 777 центнертэ хүргөө гэхэ гү, али 278 центнер дутуу һаагаа. Энээнэй гол шалтагынь баһал малшадай дуталдадагһаа эхитэй. Жэшээнь, декабрь һарада фермэдэ үхэр адуулагшадаар 6 хүн ажаллаха аад, гурбан хүн хүдэлөө. Тиихэдэ хоёр һаалишан дуталдаһан байха юм. Дүршэл ехэтэй үнинэй һаалишадай баян онол шадабари залуушуул шудалнагүй, халан абанагүй. Һуралсал эмхидхэгдээгүй байһаар.

Ажахын һаалишад, малшад абаһан уялгаяа дүүргэхэ гэһэн нэгэн зорилготойгоор хүдэлнэд. Тэдэндэ һайнаар ажаллаха эрхэ байдал олгожо үгөө һаань, һаалишад хүсэ шадалаа гамнангүй оролдохол.

С. БУХАЕВ,
«Правда Бурятии» газетын корр.
В. ШИРДАРМАЕВ,
аймагай «Ленинэй зам» газетын хүдөө ажахын таһагые даагша,
В. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

УЛААН-ҮДЭ станциин депогой электровозой машинист Сергей Александрович Абрамов ажалайнгаа намтарые паровоздо кочегараар эхилһэн юм.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо нүхэр харгы хүгжөөлгэдэ хубитаяа Абрамов оронойнгоо түмэр нилээд ехээр оруулһан байна. Дүй дүршэлтэй машинист С. А. Абрамов халаанайнгаа даабарие хододоо үлүүлэн дүүргэдэг. Гэхэ зуура, нёдондо жэл Сергей Александрович 19.400 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэ алмаһан байгаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү машинист С. А. Абрамов.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ХҮНДЭТЭ АЙЛШ...

Совет гүрэнэй дээдын зургаанай гурбадугаар хуралдаанай материалаар ээлжээтэ хөөрэлдөөгөө хэхэ байба. Хүн зоной урда үгэ хэлэхынгээ урда тээ политинформатор В. Б. Цыдыпов һайса бэлдэдэг гуримтай. Хөөрэхэ асуудалаараа тэмдэглэл хэдэг, политическэ гэгээрэлэй кабинедтэ ошожо зүбшэхэ, юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ коллективэй бүтээхэ зорилгонууд, үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд тухай материал суглуулха иимэ гуримаар хүдэлдэг хүн. Иигэжэ хэһэн хөөрэлдөөниинь одоол һонин, «шүүһэтэй» байдаг даа,—гэжэ хүнүүдшье хэлсэдэг, иигэжэ ажаглагдаһаншье байна.

Ленинэй орденто Улаан-Үдын мяхаконсервын комбинадай холодильнигта В. Б. Цыдыпов мастераар хүдэлһөөр тиимэшье үни болоогүйл даа. Гурбан жэл тухай болоо. Энэ үе соогоо мастер Цыдыпов хүн зондо анхаралтайгаар хандадагаараа, үйлэдбэреэ шадамар бэрхээр эмхидхэдэгээрээ алдартай һэн.

В. Б. Цыдыпов һанаһанаа сэхэ руунь хэлэдэг, ажалдаа шалгарһан хүниие саг соонь хаража, магтаха сагаа алдахагүй, мүн муугаар хүдэлдэг хүн нюдэнһөөнь алдагдахагүй даа. Тиин партийна бюро оножол энэ хүниие политинформатор болгоо бшуу. Үнэхөөрөө, нүхэр Цыдыпов залуугай охитойгоор, үнэн сэхээр энэ партийна харюусалгатай даалгабари дүүргэжэ ябана. Охитой ошотойгоор хүдэлдэг газарта ажалшье урагшатай байдаг шуу.

Олон ондоо темээр хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг юм. Тиин удхань нэгэ даа — КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые тайлбаридаг юм. Съездын тематика — политинформаторай хүдэлмэриин гол шэглэл. Энээндээ тааруулжа, хөөрэлдөөндөө хэрэглэхэ материал суглуулдаг байна. Жэшээнь, СССР-эй Верховно Соведэй III сессиин дүүрэхэдэ, политинформатор энэ асуудалда хоёр темэ зорюулаа һэн. Уласхоорондын байдалаар олон асуудалнуудай гарахада, В. Б. Цыдыпов түби дэлхэйн һонинуудаар шэнжэлэл хэжэ, уладуудтаа хөөрэжэ үгэһэн байна. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй дүүрэмсээр, коллективэйнгээ социалис уялгануудай дүүргэлтын дүнгүүд тухайда, шэнэ зорилгонууд тухайда хөөрэжэ үгөө. Материалнууд, арга нөөсэнүүдые арьбалха тухайда, бүтээн гаргадаг продукциин шанар һайжаруулха тухайда хөөрэлдөө хэбэ. Энэ асуудал юундэ иимэ шухалаб гэхэдэ, нүхэр Цыдыповэй мастераар хүдэлдэг газар арадай хэрэглэлэй эд бараа гаргадаг юм. Энэнь эрхим лэ шанартай байха ёһотой бшуу.

Мастер хүн хадань В. Б. Цыдыповэй үйлэдбэриинь хэрэгүүд ехэ байдаг даа. Түсэбөө дүүргэхын тулада ябуулдаг ехэ хүдэлмэриингээ забһараар хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха сагаа оложо ядадаггүй.

Нэгэ хөөрэлдөөнэй үедэ салин тухай асуудал гараһан байгаа. Салин бага гэжэ хүдэлмэришэд гомдоо бэлэй. Теэд юу хэхэ болоноб? Энээнэй оные политинформатор хэлэжэ үгөө. Мүнөө хэжэ байһан ажалай түлбэри нарижуулагдаагүй, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ урмашуулнагүй гэжэ политинформатор тобшолол хэһэн байна. Тиимэһээ холодильнигай хүтэлбэрилэгшэдтэй, комбинадай ажалай эмхидхэлгын, салингай таһагтай зүбшэжэ үзэбэ. Нүхэр Цыдыповэй хэлэһэн ажаглалта зүбтэй байба. Тиигэжэ блогой отделениин, цехэй хүдэлмэрилэгшэдтэ... лайнь хэмжээгээр салин ... лохо гэжэ комбинадай ди... хэһэн байна. Эдээнэй ... лайнь бүтээсэ дээшэлээ, ... шье ехэ болоо. Мастер ... дурадхалаар пельмениин ... дые бэлдэхэ технологи х... байна. Иигэжэ энэ хүдэ... дань хоёр хүн хүдэлдэг ... мүнөө ганса хүн хүдэлдэ...

Политинформаторай ... мүүжүүлхы хүдэлмэри... бии даа. Блогой отделе... ниин цех эрхим колле... «Найман час соо хэхэ ... долоон час соо бүтээхэ» ... хэл В. Сошнянинай ... бригада гаргаа. Иигэжэ эн... комбинадта үргэнөөр ... дэлмэрилдэг хүнэй таб... ниинь ажалайнгаа бүтээс... гээр шэнэ табан жэлэй гу... лэй түсэб дүүргэжэ эх... Шантановай хүтэлбэрил... һайнаар хүдэлжэ байна. ... шэд Сисюк, Хингеев, Нор... үйлэдбэриин бусад түрү... лаанайнгаа нормо үлүү... Пельмениин цехэй колле... бэриин элдэб гаргаша ... ашаар үнгэрэгшэ жэлдэ ... ха алмаа, продукциинь ... болоогүй.

Ажалай юрын лэ үдэ... Дүнгүүдынь саг зуура ... үглөөдэрэй хүдэлмэриин ... сэгдээ... Политинформат... һууна, үглөөдэр хэхэ ... мүрнүүд хойно хойноһоо ... рэ гарана.

Г. ХАР...

Очерк

НЮТАГАЙ ХҮБҮҮН

1.

ГАРАЖ соо хүнүүд тиимэшье олон бэшэ. Өөһэд хоорондоо гүбэр-шэбэр хөөрэлдэжэ байгаад хүдэлнэ. Багсаахада, заһажа байһан тракторайнгаа зарим нэгэ деталь тухай ярилдана хаш. Шүрэб мушхана, тиигээд юушьеб даа дабтан сохино, мүлинэ. Тээ саанахана, гаражай баруун хойто буланда бүхэриг томо бэетэй, энеэбхилэд гэһэн урин зөөлэн харасатай хүн тракторай мотоор задаланхай, детальнуудыень наринаар шалгажа сүлөөгүй байба. Тоһон болошонхой түлхюур бариһан залуу хүбүүн тэрээнһээ зүбшэл заабари һурана хэбэртэй.

— Танилсагты, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Дагба Онгорович Малзуров гээшэ!—гэжэ парткомой секретарь Е. Н. Молонтоев хэлэбэл даа.

Иимэ хүнтэй абаһаар лэ уулзахаб гэжэ һанаагүй ябаһан тула шууд түдэгэсэн алдабаб. Гаражда ошожо ябахадаа, энээн тухай Евгений Намдылыкович угайдхадаа хэлээгүй ха юм. Тиигэбэшье бэеэ бариад, гараа һарбайбаб. Мэдээжэ механизаторай бархагар хүсэтэй альган соо миниин гар гулган шунгажа, түмэр абаргада хабшагдаһан шэнги болобо. Иимэл хадаа «булад хүлэгүүдые» амадан хазаарлажа, баян ургаса жэл бүхэндэ хуряана бшуу.

— Дагба Онгорович, мотоорынь шалгажа үгыта! — гэжэ хэншьеб даа хандаба.

Үнинэй механизатор шалгажа байһан карбюратораа орхёод, тракторай ойро ерэжэ, мотоорынь шагнажа үзэбэ. Газыень ехэ, багашье болгоод туршаба. Гам наринаар заһагдаһан мотоор нэгэ жэгдээр түшэгэнэнэ.

— Яһала гэмгүй, одоо заводһоо гараһан шэнги хүдэлнэ, — гэжэ сэгнэлтэ үгөөд, гаражһаа гаргахыень захирба.

Иигээд лэ ээлжээтэ үшөө нэгэ трактор заһагдаад, гаражһаа гаргагдаа бэлэй. Эдэнние механизатор Д. О. Малзуров, мүн тэрэнэй нүхэд — залуу трактористнууд заһажа, хабарайнгаа тарилгые саг болзортонь хэхээр зэһэнэ бшуу. Зүгөөр Дагба Онгоровичой заһаагүй техникэ колхоздонь үгы шахуу. Колесно трактор, «Коммунар» комбайнһаа эхилээд, мүнөө сагай хүдөөгэй элдэб янзын машинанууд хүрэтэрөө тэрэнэй шадитэ гарнуудые туршаһан байха. Үзэлгүй болотороо задаршаһан техникые дахин «амидыруулаад», дайшалхы жагсаалда гаргажа шададаг ёһотой хирург гээшэмнай нимэл ха юм.

— Һониншье гэжэ юун байхаб даа. СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сессидэ байлсааб. Москваһаа ерэхэтэйгээ сасуу техникээ заһалсажа орооб. Шадал зэргээрээ оролдонобди. Хабарай тарилгын эхилхын нилээд урда заһажа дүүргэхэбди, — гэжэ Дагба Онгорович хэлээд, үнөөхи мотооройнгоо детальнуудые дахин шалгажа оробо.

Москваһаа ерэһээр лэ һунгагшадтайгаа, нэн түрүүн Таһархай нютагайхидтайгаа уулзажа, сессиин ажал хүдэлмэри тухай, тогтоол шиидхэбэринүүдые баталан абаһан тухайда дэлгэрэнгыгээр хөөрэһэн байна. Энэ хөөрөөгөө түрэл колхозойнгоо ажахын хүгжэлтэ, саашанхи хараа түсэбүүдтэй холбон, һонирхолтой олон жэшээнүүдые дурсан байжа хэһэн юм. Тиигээд Толтой, Галбай, Хуурай-һубаг, Үлбүгай нютагуудаар ябажа, һунгагшадтай уулзаһан, хөөрэлдөө хэһэн байна.

Дагба Онгоровичтой хөөрэлдэһөөр байтарнай, тугаарайхи хүбүүд заһаһан трактораа туршэгэнүүлээд, һөөл хүхюутэйнүүд тэрээнээ тойрон байжа харагтааба.

— Мүнөө механизатораар хүдэлхэдэ амархан, хүнгэн ааб даа. Түмэр рукоятка баринхай, хүлэртэрөө эрьюулхэ, мушхаха юумэншье байхагүй. Тиихэдэ тракторай кабина соо дулаан. Һаһан соогоо элдэбын техникэ үзөөб. Дайнай үедэ танк жолоодооб, — гэжэ хэлэхэдэнь, нилээд бодолгото болоо һэм.

II.

ТЭРЭ ГЭҺЭНҺЭЭ хойшо гушаад жэл үнгэрөө. 1944 оной август һарада болоһон байлдаан хэзээдэшье мартагдахагүй. Манай баатар сэрэгшэд Прибалтийска республикануудые дайсадһаа сүлөөлжэ байгаа. Алуурша дээрмэшэд һэегүй сохюулха тумаа улам галзууржа, элдэбээр аашалха юм. Ригэ шадар шанга тулалдаан болоо һэн. Энэ тулалдаанда танкист Д. О. Малзуров хабаадаа.

— Добтолгодо ороxo гэһэн захиралта эртэ үглөөгүүр соносхогдобо. Һууһан хүнүүднай һууһан, байгшаднай байһан зандаа эдеэлээд, танкнууд тээшээ гүйлдэбэбди. Уданшьегүй хүсэтэ техникэ түршэгэнөөд тэрэ дороо урагшаа тэгүүлбэ. Дайсад манай танкнуудһаа ухаа мэдээгээ алдагша бэлэй. Галта һомонуудые шэдэлүүлһэмнай ойлгосотой. Дайсанай һомондо дайралдахагүйн тула иишэ тиишээ годирон байжа ябахаш, — гэжэ Дагба Онгорович хөөрэнэ.

Тиигэжэ ябатарнь снаряд тэһэржэ, танкнь шатажа захалба. Улаан галаар соробхилһон танк сооһоо Дагба Онгорович арайл гэжэ гараад, дүтын окоп тээшэ мүлхибэ. Бэшэдынь мүн баһа хойноһоонь дахасалдаба. Толгойгоо үндылгэжэ болохогүй. Дээгүүрнь һомон эшхэрэн үнгэрнэ, эндэ тэндэшье снаряд тэһэрнэ. Окоп соо ороод байхадаа шархатаһанаа мэдээ һэн. Баруун нюдэниинь, баруун хүлынь шархатаһан байгаа. Түмэрэй түгдэрхэй хара нюдэнһөө далтираа һэн гү даа, миин лэ зубхиинь дайраһан бшуу. Госпитальдо хоёр һара тухай хэбтээд, һөөргөө частьдаа бусажа ерээ һэн. Дахинаа танкда һуугаагүй, артиллеридэ ороо һэн. Үхэр буу һомолдог байгаа. Шауляй хото шадар болоһон тулалдаанай үедэ хоёрдохёо шархатаад, баһа госпитальдо ороһон байха юм.

1945 оной март һара байгаа. Госпитальдо удаан хэбтээгүй. Дайшалхы түрүүшын зэргэдэ оробо. Гурбадахяа шархатаа. Дайнай дүүрэхын урда үдэр, 1945 оной майн найманай үдэр шархатахань бүришье харатай бшуу. Теэд яахаб. Дайнай жама ёһо иимэ ха юм.

Дайшалхы медальнуудынь олон. Харин «Шэн габьяагай түлөө» гэжэ медалиинь баатар сэрэгшын алдарта замые эли бодо гэршэлнэ. Мүн даа, үнэхөөрөөшье габьяатай сэрэгшэ ябаа ха юм.

Сэрэгһээ ерэхэтэйгээ хамта тракторта һуужа, газар хахалаа, жэл бүри баян ургаса хуряагаа.

III.

ГЭРТЭНЬ АРИГ сэбэр. Бишыхан үхибүүдэй наадаһан, тоомоо таһарһан тэмдэг оройдоо үгы. Манзаргаша гэжэ дүрбэтэйхэн хүбүүниинь эсэгынгээ үбэр дээрэ һуунхай, элдэбын юумэ һуража һаланагүй. Тракторнуудые мэдэхэ, түс тустань нэрлээд абана.

— Одхон хүбүүмни гээшэ. Б... һургуулидаа, ажалдаа. Хамсасүр... гаа табяа аабзаш?— гэжэ Даг... рович хани нүхэртөө намдууханаа... даба.

— Табинхайб, бусалхаа байна, — Хамсасүрэн Доржиевна илдамха... рюусаба.

Эбтэй эетэй, одоо юрөөлтэй б... гэжэ абаһаар лэ тухайлаа һэм. ... рөөшье баян айл гээшэ. ... сүрэн гэжэ ууган хүбүү... рэгэй албанһаа ерээд, м... нууршанай мэргэжэлдэ ... байна. Дэмбэрэл гэгшэнь ... хи класс дүүргээд, колхо... дэлнэ. Андрей юһэдэхи ... дон наймадахи, Цырен... бадахи, Доржо хоёрдохи классууд... на, эрхим һайн сэгнэлтэнүүдээр... хидөө баясуулна.

Үдын хоол бариһанай һүүлээр ... рагдаһан газетэнүүдые хараад, ст... һугалга сооһоо хүбхэгэр зузаан ... дые гаргажа, нэгэл хэдыень унша... радхаба. Аймагай нютаг бүхэнһөө ... бэшэгүүд. Һунгагшад элдэбын асу... хандана.

— Бултандань харюусажа үрде... наб. Иигээд лэ сүлөөтэй болоходоо ... бэшэгүүдые бэшэхэ болоо гүб даа, — хэлээд, нэгэ бэшэг тон анхаралтай... шаба.

Тиигээд саарһа гаргаад, юушье... жытар бэшэжэ оробо. Нэгэ, хоёр ... гэрхэ. Депутадай харюу бэшэгые ... гагша абаад, бүхы сэдьхэлһээ ... байха. Гэрэй эзэн эхэнэртэ баяр ... мэдээжэ механизатортай гараа ... гэрһээ гараха гэжэ байтарни, залу... саган ороод, Дагба Онгоровичто ... байба. Тэрэ бэшэгээ һөөл зохид... далаад, анхаралтайгаар уншаба. Х... шэһэн бэшэг байгаа хаб? Тайлбари... яахамнайб. Шэг шарайгаарнь бари... һунгагшын лэ бэшэг гэжэ тухай... лэй.

Нютагай хүбүүн! Ажалша бари... сэхэ, нютагтаа хүндэтэй хаданьа ... һунгаа гэжэ ойлгоо һэм. Зүб даа. ... горович Малзуров нютагай хүбүү... зэргые бүри алдартай болгожо, ху... найдабарие харюулхые оролдожо ...

М. ОСОД...
манай ...

Түнхэнэй аймаг.

ДОРЖИ БАНЗАРОВАЙ ДУРАСХААЛДА

972 оной март һарада Буряа түрүүшын эрдэмтэн Доржи ровай түрэһөөр 150 жэлэйнь үйсэхэнь. 150 жэлэй саада Сэлэнгын аймагай элдин таҮшөөтэ тосхондо табангууд Мятын Банзарайда Доржи үн түрэжэ, хожомоо буряад дай түрүүшын эрдэмтэн болонамтартай. Суута профессор ичевскиин туһаламжаар Дорбанзаров Казань хотын унихет ехэ амжалтатайгаар рэһэн юм. Дүүргэхэдэө «Монарадуудай бөөгэй хара шажан» гүн ухаата диссертаци хамка, Буряадай түрүүшын эрдэкандидат бололой. Энэ ёолоороо буряад арарэдэмтэн гансашье ородой гүбэшэ, гадна хари гүрэнүүр нэрээ суурхуулһан бэлэй.

тябриин агууехэ хубисхалай амар жаргалаа олоһон мабуряад арад үни холын хаанархис сагта суута эрдэмтэ хүДоржи Банзаровай наһанайнь алые, хэһэн эрдэм шэнжэйнь ажалтануудые марксизмизмын сурталаар толитуулан эдэг болонхой. Октябриин хуалай һүүлээр Буряадай ресликын эрдэмэй түрүүшын зур«Доржи Банзаровай нэрэмэрдэмэй хүреэлэн» гэжэ нэрэйһан юм. Энэ Буряадай ниидэм шэнжэлэлгын институидэһэнь болоно гэхэдэ алдуу огүй.

965 ондо Доржи Банзаровай эөр 100 жэл болоһонтой дамдуулан, Москвада, Улаанэрдэмтын дурасхаалда зогадаһан конференцинүүд бобуряадай түрүүшын эрдэмөшэһэн зохёолнуудые согсоблэхэ гэжэ тогтооһон юм. эгүй тэдэнь хэблэгдээд, дадалдагдажа, мүнөө олдохоёо ой агша даа. Энэ номые даблэжэ гаргахаар болоо гэгдана.

КПСС-эй Буряадай обком энэ й март һарада Доржи Банзатүрэһөөр 150 жэлэй ойдо лһан эрдэмэй нэгэдэмэл конни үнгэргэхэ тогтоол үнгэо жэлэй сентябрьда абаа һэн. нференцидэ Буряадай инуудай олон эрдэмтэд хабаахз юм.

оржи Банзаровай дурасхаалта р дашарамдуулан, КПСС-эй адай обкомой тогтоолой ёһоор Банзаровай нэрэмжэтэ ресхын эрдэмэй дээдэ шан тогохо. Буряадай багшын инстирхим студентнэртэ эрдэмэрэтэ табан стипенди томилоржи Банзаровай дүрэтэй о маркануудые гаргахаар жэ байна.

оржи Банзаровай наһанайнь тухай. үзэл суртал болоод эүгэй арадуудай түүхэ, хэлэ гүн ухаан, философи хайжэ шэнжэлһэн тухай элидуд энэ конференцидэ хэлэгёһотой. СССР-эй Наукануудемиин Сибириин таһагай адай филиалай түүхын эрдэоктор П. Т. Хаптаев Доржи ровай зүүн зүгэй арадуудай. монголнуудай түүхые, этфиие шэнжэлһэн зохёолнууд дэлгэрэнгы элидхэл хэлэхэ. Хаптаев Доржи Банзаровай ябадалайнь түүхэ үнихэнэй элдэг юм. 1955 ондо хэблэгномдоо Доржи Банзаровай рэнгы намтар гаргаа һэн. Гадтүүхын эрдэмэй доктор Н. А. анов Доржи Банзаровай алябадал тухай элидхэл хэхэ бэлдэжэ байна. Буряадай фибуряад зоной эртэ балар саэгэй шажан, хожомой будшажантай хамта шэнжэлэгдэ-

гаран жэлэй саада тээ Евн ород эрдэмтэд монгол, буй бөөгэй шажан тухай бага байгаа. Энэ харын шажан тула буряадай дунда һууха, буряад зоной зан занмэдэхэ, иhангаяа буряад хэйн мэдэхэ. бөөгэй бөөлэлгэ, оруулха ябадалнуудые наришэнжэлхэ хэрэгтэй байгаа. а хуушан монгол бэшэгэй хэлэн дээрэ харын шажан тухай бэшэгдэһэн олон янзын номууд бии һэн. Зарим нэгэниинь түбэд ороной бон-по шажанһаа изагуууртай байжа болоо. Иимэ ушарһаа харын шажан шэнжэлхэ эрдэмтэн буряад ба монгол, түбэд бэшэгэй хэлэ һайн мэдэхэ ёһотой байгаа. Зуун жэлэй саада тээ тиимэ бэлэдхэлтэй эрдэмтэн ородой гүрэндэ байгаагүй. Эгээл тэрэ үедэ Доржи Банзаров бии боложо. энэ хүшэр хүндэ, һая нааша дабагдашагүй гэжэ һанахаар эрдэм шэнжэлэлгын хэрэгые түргэн саг соо дүүргэһэн юм. Тэрэнэй «Монгол арадуудай бөөгэй харын шажан» гэһэн зохёолынь бүрхэг үдэрые нараар гиигүүлһэн мэтэ хүлеэгдээ бэлэй. Юундэб гэхэдэ, Казань хотын университедтэ профессор Ковалевскиин ударидалга доро ехэ һургуулитай болоһон Банзаров хадаа монгол хэлэнһээ гадна, турецкэ, санскрит, француз, англи, немец, лата хэлэнүүдые һайн шудалһан, мүн буряадайнгаа зан заншал, бөөгэй шажанай удха ушарыень һайн мэдэхэ байгаа. Өөрынгөө хүшэр хүндэ үүргэ тухай Доржи Банзаров нигэжэ бэшэһэн юм: «Үни сагһаа хойшо эрдэмтэд Түб Азиин арадуудай түүхэдэ ехэ һаналаа табидаг һэн даа. Илангаяа монголнуудай сэрэг дай хэһэн тушаа һонирходог, харин тэрэ Түб Азиин арадууд болоод монголнуудай абари заншал, һүзэг шүтэлгэ тухайдань нэгэшье үгэ хэлэдэггүй, тэдэнэрынь түүхэдэнь хабаагүй мэтээр орхигдодог һэн. Тииһээ тиитэрээ монголшуудай буддын шажанда орохын урда тээхи һүзэг шүтэлгэ тухай эрдэмтэд һаналаа нэгэшье табидаггүй байһан. Юуб гэхэдэ, эртэ урдын монгол отогуудай һүзэг шүтэлгэ тухай тодорхой элирүүлгэ үгэхын тула мүртэй баримтанууд байгаагүй. Энэ эртэ урдын монголшуудай һүзэг шүтөөн тушаа тобшохон ном бэшэхэ гэжэ түрүүшынхиеэ шиидэхэдээ бишье хэрэгтэй ном һудараар дутажа, бэдэржэ сүхэрһэн байнаб. Тиихэдээ имагтал европынхид бэшэ. харин монголшуудта хара шажан тухай тодоор, дэлгэрэнгыгээр түүхэ байдалыень зураглан гаргаһан ном һудар үгы. Ушар тиимэһээ хара шажан тухайда хэлэгдэһэн мэдээ, баримтануудынь элдэб олон ном һударта тарашаһан, тэндэһээнь нэгэ нэгээр суглуулха ябадал үсөөн бэшэ дайралдадаг». «Монголнуудай, бөөгэй харын шажан» гэһэн шэнжэлэл тухай, энээнэй түүхэтэ удха шанар тушаа мүнөө үеын энэ талаар шэнжэлгэнүүд тухай БИОН-ой хүдэлмэрилэгшэ, түүхын эрдэмэй кандидат Т. М. Михайлов элидхэл хэлэхэ.

Доржи Банзаров монгол хэлэнэй түүхэ шэнжэлдэг байһан. Ород арад монголнууд хоёрой түүхэтэ харилсаатай байһан ушараар ород хэлэндэ монгол үгэнүүд ороһон юм. Эдэ үгэнүүд мүнөөнэй литературна хэлэндэшье бии. Жэшээлхэдэ, телега, малахай, мерин гэхэ мэтэ. Энэ асуудал тухай хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат В. И. Рассадин элидхэл бэлдэжэ байна.

Доржи Банзаровай «Монголнуудай бөөгэй харын шажан» гэһэн ном соогоо бөөгэй шажанай поэзиин номуудые хэрэглэһэн байдаг. Мүн бөөгэй юрөөл дуудалгые, уран гоё үгэнүүдые хэрэглэжэ, тэрэнэй гол удхые абажа, эрдэм түгэлдэр онол арга болгон хэрэглэжэ шадаһан юм. Эрдэмтэн эдэ юрөөлнүүдые эрдэмэй талаар нягталан хараад, удхын талаар богони аад, уран зохёолой гүнзэгы сэгнэлтэ үгэһэн байдаг. Казань хотын эрдэмтэд А. Бобровниковой «Монгол, хальмаг хэлэнэй грамматика» зохёоходонь Доржи Банзаров ехэ туһаламжа хүргэһэн юм. Монгол арадуудай «Иллиада» гэжэ алдаршаһан «Гэсэрые» тэдэ хоёр эрдэмтэд хэлэнэй талаар нягталан шэнжэлжэ, үнэтэй һонирхол дүгнэлтэ хэһэн. Нэгэ бэшэг доторо А. Бобровниковто хандажа, Франциин 1848 оной революциин боложо байхада нигэжэ Доржи Банзаров бэшээ һэн: «Энэ юртэмсэдэ Гэсэр дахин түрөө бэшэ гү? Тиигээ һаань, бидэ хоёрой тэрэнэй гушан гурбан баатарнуудай дунда орохо ушар тохёолдохонь бэзээ». «Алтан тобчи», Сагаан Сэсэнэй «Эрдэниин тобчи» гэһэн түүхын зохёолнууд тухай үгэ удхын ба литературын талаар хэдэн ажаглалта хэһэн байдаг. Мүн баһа Монголдо оршуулагдаһан Энэдхэгһээ, Түбэдһөө абтаһан уран зохёолоор Доржи Банзаров ехэ һонирходог байба. Эдэ асуудалнууд тухай залуу монголшо эрдэмтэ В. Э. Раднаев элидхэл хэхэ болоно.

Доржи Банзаров Казань хотын университедтэ һуража байхадаа, «Бурхан шажантай оронуудаар Фа-сяиай хэһэн аяншалгын замай тэмдэглэл» гэһэн номые француз хэлэнһээ ород ба хуушан монгол хэлэнүүд дээрэ оршуулһан байгаа. Тэдэ тэрэ оршуулгануудай ехэ бэшэмэлнүүд проф. Осип Ковалевскиин ном саарһантай хамта 1860-аад онуудта Польшын восстаниин үедэ галда шатаагдаһан байгаа. Тиимэһээ олон эрдэмтэд тэрэ оршуулгануудыень олдохоо болёо гэдэг байгаа. Тэдэ хэдэхэн жэлэй урда монголой мэдээжэ академик Б. Ринчен манай буряадай эрдэмтэдтэ бэлэг болгожо, Доржи Банзаровай тэрэ монгол оршуулгынь буулгабариие БИОН-до залаһан юм. Мүнөө Доржи Банзаровай хэһэн монгол оршуулгань хэблэлдэ бэлдэгдэнхэй. Энэ оршуулга тухай хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Б. Д. Бадараев тодорхойлон элидхэлдээ хөөрэхэ.

Тус конференцидэ Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшын дээдэ һургуулиин эрдэмтэд хабаадалсаха байна. Жэшээлхэдэ, Буряадай багшын институдай ректор философиин эрдэмэй кандидат Батудаев И. А. «Доржи Банзаровай философско хараа бодол» гэһэн элидхэл энэ конференцидэ табиха юм. Гадна энэ институдай эрдэмтэд арбаад гаран элидхэлнүүдые бэлдэжэ. Доржи Банзаровай түрэһөөр 150 жэлэйнь ойдо зорюулһан тусхай багшанарай научна конференци март һара соо үнгэргэхэ. Эрдэмтын ажабайдал. эрдэм ухаанай талаар хэһэн шэнжэлэлгэнүүд тухайда олон элидхэл бэлдэгдэжэ байна. Буряадай эрдэмтэдһээ гадна Эрхүү, Новосибирск хотонуудһаа эрдэмтэд профессор Л. А. Петров, профессор П. П. Хороших. профессор Е. И. Убрятова уригданхай. Е. И. Убрятова «Доржи Банзаровай ехад хэлэндэ абтаһан монгол үгэнүүдые Бетлингэдэ тайлбарилжа үгэһэн тухай» гэһэн элидхэл хэхэ гэжэ дурадхаа.

Багшанарай институдай студентнэрэй научна общество Доржи Банзаровай ойдо зорюулжа, хэлэ бэшэгэй, түүхын факультедэй студентнэрэй научна конференци март һарада хэхэ гэжэ буряад түрүүшын эрдэмтын научна худэлмэринүүд тухай элдэб олон элидхэлнүүдые бэлдээ. Буряад хэлэ бэшэгэй таһагай дэргэдэ байгуулагдаһан «Уянга» гэжэ уран һайханай кружогой студентнэр эрдэмтэ тухай зүжэг бэшээ, тэрэнээ Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой сценэ дээрэ харуулха юм.

Энэ институдай эрдэмтэдэй совет бүхы гэшүүдтэеэ эрдэмтын түрэһөөр 150 наһанай ойн үдэрнүүдтэ Банзаровай түрэһэн нютагтань ошожо, аймагайнь ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэй, интеллигенцитэй, нютагайнь колхознигуудтай хамта дэлгэрэнгы научна хурал хэхэ түсэбтэй. Энээн дээрэ Доржи Банзаров тухай буряад хэлэн дээрэ элдэб олон элидхэлнүүд соносхогдохо. Колхозойнь клуб соо багшанарай институдай уран һайханай «Байгалай долгин» гэһэн ансамбль концерт табиха байна.

Доржи Банзаровай түрэһөөр 150 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан эрдэмтэдэй, студентнэрэй научна конференцинүүдые болон бэшэшье хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэхөөр Буряадай бусад институдуудай эрдэмтэд, студентнэр бэлдэжэ байнхай.

Р. ПУБАЕВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.
У-Ж. ДОНДУКОВ,
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

СЭРЭГШЭ ЭХЭНЭР

Мария Михайловна Мошкина гушан жэлэй туршада Улаан-Үдэ городой хоёрдохи больницада медицинын сестрагаар хүдэлнэ. Энэ эхэнэр хүнүүдэй элүүр мэндые сахижа, хэды ехэ хүсэ шадал, оролдолго гаргааб, хэды олон һүнинүүдые үбшэн хүнүүдэй хажууда үнгэргөө гээшэб? Үнинэй ажаллажа ябаһан, дүй • дүршэлөөр баян болоһон Мария Михайловна залуу мэргэжэлтэдэй һайн нүхэр болоһон, тэдээндэ ходо туһалжа, мэргэжэлдээ һургажа байдаг юм.

1941 оной намарһаа нүхэр Мошкина ажаллажа эхилһэн намтартай. Псков хотын медицинын училищи дүүргэхэтэйнь хамта Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай фронтдо медицинын сестрагаар тэрэниие эльгээһэн байха юм. Залуухан басаган өөрынгөө ами наһые хайрлангүй, шархатаһан сэрэгшэдые дайсанай һомон дороһоо гаргадаг һэн. Гол горхониие гаталха хүүргэ барижа байһан сапернуудта ехэтэ туһалалсаһан. Ладожска нуураар «ажабайдалай харгы» гаргалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан юм.

Октябриин революциин үлгы болоһон Ленинградые хамгаалагшадтай энэ городой хүреэлэлгые дабалсажа, тэрэниие сүмэ сохин гаралгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Һүүлээрнь түрэл газар дайдаяа фашистнарһаа сүлөөлхын түлөө Совет Армиин сэрэгшэдтэй Синявинска намаг соогуур тулалдаһан байна.

Өөрынгөө дайшалхы замые медицинын албанай лейтенант М. М. Мошина 1945 ондо Бреснау хотодо дүүргэһэн юм. Эрэлхэг басаганай фашис эзэмдэгшэдтэй хатуу шангаар тулалдаһанайнь гэршэ Улаан Одоной орден, «Ленинградые хамгаалалсаһанай түлөө», «Германиие илаһанай түлөө» гэһэн медальнууд тэрэнэй үбсүүе мүнөө шэмэглэнэ.

Ажалайнгаашье фронт дээрэ Мария Михайловна шалгаржа, сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болонхой. Тэрэ эрхим һайнаар хүдэлхынгөө хажуугаар ниитын ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

Олон жэлдэ үнэн сэхээр. шударгы һайнаар хүдэлһэнэйнгөө түлөө арадай элүүр энхые сахигшадай ветеран — Мария Михайловна Хүндэлэлэй олон грамотаар, мүн В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн баярай медаляар шагнагдаһан байна. Нүхэр Мошина коммунис ажалай ударнигай нэрэ солотой болоһоор үнинэй.

Мүнөө Мария Михайловна медицинын ахалагша сестрагаар хүдэлжэ, залуу хүдэлмэрилэгшэдэй дунда эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрхим һайнаар ябуулна.

А. ШУЛУНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: медицинын сестра М. М. Мошина ажалдаа.

Авторай фото.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

ХЭДЭН АСУУДАЛДА ХАРЮУ

Мүнөө ниитын малай үбэлжэлгын эгээл харюусалгатай үе ябажа байна. Энэ ажалда хүдэлжэ байһан малшадые али бүхы хэрэгтэй юумээрнь хангаха, бүхы хүсэ шадалынь ажал хүдэлмэридэнь зорюулха арга боломжо тэдэндэ олгохо гээшэ тон шухала хэрэг.

Республикымнай аймагуудта хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байдаг, шэнэ түрүү дүй дүршэл хэрэглэгдэнэ, партиин райкомууд, ажалшадай депутадуудай Соведүүд болон ажахын органуудай зүгһөө ехэхэн анхарал оролдолго гаргагдана.

Һаяхан хүн зоной хэрэглэмжэ хангадаг аймагуудай комбинадуудай хэдэн түлөөлэгшэдтэ хандажа, мал ажал дээрэ хүдэлжэ ябаһан хүнүүдтэ ямар зүйлэй туһаламжа үзүүлдэгыень асуухадамнай һонирхолтой харюунуудые үгөө.

Сотова Ирина Михайловна — Яруунын аймагай комбинадай директор:

— Манай комбинадай хүдэлмэрилэгшэд, Буряад оронойнгоо бүхы ажалшадта адли, юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, СССР-эй тогтоһоор 50 жэлэй ойе ажалай амжалтануудаар угтаха гэжэ шиидээд, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абажа, ехэ эршэмтэй хүдэлжэ байна. Гол зорилгомнай — ажал дээрэ ябаһан хүн зоной али бүхы эрилтэнүүдые дүүрэнээр хангаха, сүлөө сагыень алмаха гэһэн удхатай гээшэ. Гадна һайн шанартайгаар захилыень бүтээгээ һаамнай, тэдэнэй урма баяр бадарха, сэдьхэл дүүрэн хүнэй ажалшье урагшатай.

Мүнөө эдэ үдэрнүүдтэ манай хүдэлмэрилэгшэд Нарһатын, «Юбилейный» совхозуудай малшадай фермэ, отаранууд дээгүүр ябажа байна. Захилнуудыень тараажа үгэнэ, шэнэ захилнуудые абаһа.

Хүн зоной эрилтэ тон ехэ болоо. Хубсаһа хунарһаа гадна, гэрэй бараа захина. Тиигэжэ манай комбинат январь һарада 779 түхэригэй бараа малшадта худалдаа. 5300 түхэригэй трикотажна хубсаһа абаашаа. Февральда бүри ехэ захил ороод байна. Илангаяа хахархайень хадхаха, һэльбэхэ, сэбэрлэхэ хубсаһан ехэ сугларaa, уллаха гутал олон. Энэ хэрэгтэ хоёр автомашина табигданхай гээшэ. Коммунистка Людмила Тимофеевагай оёдолой цехэйхидэй хүдэлмэриие малшад хододоо үндэрөөр сэгнэдэг.

Яковлев Василий Фёдорович — Хориин аймагай комбинадай директор:

Малшадай хэрэглэмжэ хангаха хэрэгтэ 3 автомашина табинхайбди. Тэдэмнай тусхай графигай ёһоор аймагайнгаа ажахынуудаар аяншалдаг. Жэшээнь, гарагай нэгэндэ Үдын совхоз, хоёрто — модо бэлэдхэгшэдтэ, гурбанда — Дээдэ-Тайлсын, дүрбэндэ—Анаагай ба «Георгиевский» совхозуудта ошодог юм. Тиихэдээ оёһон шэнэ хубсаһа худалдадаг, шэнэ захилнуудые абадаг.

Һүүлэй үедэ мал ажал дээрэ хүдэлжэ ябаһан зоной муухай хубсаһыень суглуулжа, городой «Химчисткэдэ» сэбэрлүүлээд, һөөргэнь абаашажа үгэдэг болообди. Энэ хэрэг эмхидхэһэндэмнай хүдөөгэйхид тон ехэ баяр хүргэдэг юм. Урдань муухай болоһон хубсаһаяа ажалда шэрээд лэ һалгадаг байгаа ха юм даа. Харин мүнөө манай комбинат тэрэнииень сэбэрлүүлээд, хахархай байбалнь хадхаад, һөөргэнь үгэнэ. Январь һарада бидэ 5 мянган түхэригэй хубсаһа сэбэрлэжэ, хахархайень хадхажа үгөөбди.

Хүн зоной хэрэглэмжэ хангаха хүдэлмэридэ комбинадайхиднай харюусалгатайгаар хандадаг. Л. Корнакова, Л. Яшина, Д. Цыренова, Н. Гришкина болон бусадай һайн ажал тэмдэглэмээр. Саг бидэнэй урда шэнэ эрилтэнүүдые табина, элдэб шэнэ зүйлэй хүдэлмэринүүдые хэдэг болонобди. Мүнөө үедэ манай комбинат трикотажна элдэб хубсаһа оёно, пальто, костюм, платп оёгдоно, фотографи хүдэлнэ, час заһабарилдаг мастерской бии, хубсаһа сэбэрлэхэ хүдэлмэри эмхидхэнэбди, хахархай хадханабди, иигээд гэрэй бараа худалдадаг болохомнай.

Эдэ бүгэдэ хүдөөгэй ажалшадай байдал һайжаруулхын, сүлөө сагынь алмахын, эрдэм болбосоролоо дээшэлүүлхынь тула хэгдэнэ гээшэ.

Бадмаева Намжилма Цыреновна — Хэжэнгын аймагай комбинадай бухгалтер:

— Манай комбинат хүдөөгэй малшадта трикотажна хубсаһа оёжо худалдадаг. Тиигээд захилай ехэ болоходо тэрэниие үшөө городһоо асардаг болобо. Январь һарада 2600 түхэригэй захил ороо һэн. Энэнь дүүргэгдээ. Гадна, фермэ, гүүртэ болон отаранууд дээгүүр 2000 түхэригэй гэрэй бараан худалдагдаа. Час заһабарилха, хубсаһа сэбэрлэхэ ба хадхаха, хүнүүдэй үһэ заһаха гэхэ мэтэ хүдэлмэринүүдые тоолоо һаа, манай комбинат ехэ олон зүйлэй туһаламжа үзүүлнэ гээшэ. Тэдэнэй тоо саг үргэлжэ нэмэжэ, хүн зоной эрилтэ үргэдэжэ байдаг. Тиимэһээ захилнуудыень богони болзорто һайн шанартайгаар дүүргэхын хойноһоо ехэ оролдодог гээшэбди.

Эдэ бүгэдые харахада, хүдөөгэйхид ажаһуудалайнгаа талаар городойхидһоо өөрэгүй һайн туһаламжа абана гээшэ гү даа гэжэ һанахаар агша. Гэхэтэй хамта, манай комбинат малай үбэлжэлгын энэ тон харюусалгатай үедэ хүн зоной гол ажалһаа һамаархагүйн тула бүхы шадалаараа оролдоно гээшэ. Хубсаһа эсхэгшэ Н. Шарапова, складые даагша Д. Балданова гэгшэд мүнөө Хэжэнгын совхозой фермэ, отарануудаар аяншалжа ябана. Тэдэнэр зоной захил абана, хуушан захилыень тараана.Энээнһээ гадна үшөө хоёр машина түхеэрэгдэжэ, малшад дээгүүр гарахаяа ябаба.

Дээрэ дурсагдагша жэшээнүүд хүн зоной ажаһуудал һайжаруулха талаар манай партиин XXIV съезд дээрээ хараалһан хэмжээ ябуулгануудай бэелжэ байһые гэршэлнэ.

Тэрээнһээ гадна ниитын малай үбэлжэлгын эгээл харюусалгатай үедэ хүдөөгэй хүн зоной хэрэглэмжэ хангаха аймагуудай комбинадуудай хүдэлмэрилэгшэдэй ажалдаа шэнэ онол аргануудые бэдэрдэгынь, олон янзын хүдэлмэринүүдые хэдэг боложо байһаниинь саашадаа тэдэнэй бүри ехэ амжалта түйлахыень гэршэлнэ.

Д. ЭРДЫНЕЕВ.

Ажалшадай захил дүүргэнэ

УЛААН-ҮДЫН трикотажна фабрикын хубсаһа нэхэгшэдэй гараар гараһан оёмол, нэхэмэл зүйлнүүд республикымнай хото городуудай, хүдөө нютагуудай ажалшадай эрилтэ үргэнөөр хангадаг юм. Һүүлэй үедэ предприятиин коллектив гоё һайхан угалза хээтэй, үнгөөрөө хүнэй дура татама хубсаһа хунар нэхэжэ гаргадаг болонхой. Фабрикын нэхэгшэд гол түлэб хүдөөгэй ажалшадай захил дүүргэдэг байна.

Үнгэрһэн түсэбтэ табан жэлдэ фабрикын хүдэлмэришэд даабаряа хэдэн һараар урид дүүргэжэ, түсэбһөө олон арбаад мянган түхэригэй продукци бүтээн гаргаһан байха юм.

Эндэ үнэн шударгы ажалаараа коллективэйнгээ амжалтада хубитаяа оруулжа, бусадта ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг хүнүүд олон. Энэ талаар трикотажна фабрикын коммунис ажалай ударнигууд Таня Кушнарева, Феня Михалева болон бусадые дурдажа болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (баруун гарһаа): коммунис ажалай ударнигууд Таня Кушнарева, Феня Михалева ажаллажа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХИЛЫН саанаһаа

Анвар Садат үгэ хэлэбэ

КАИР. (ТАСС). Араб социалис союзай бүгэдэ ниитын национальна конгрессэй боложо байгаа онсо сесси дээрэ Египедэй президент Анвар Садат үгэ хэлэбэ. Египедтэ һая болоһон студентнүүдэй буһалгаанда хабаатай гүрэнүүд хамааралсаа гэжэ тэрэ мэдээсэһэн байна. Египедэй аюулгүй байдал сахидаг зонуд хариин гүрэнэй 3 тагнуулшадые бария. Эдэ хүнүүд правительствада харша элдэб саарһануудые тараадаг байгаа гэжэ Анвар Садат хэлэбэ. Орон дотор эмхи гуримгүй байдал байгуулхын тулада Египедэй студентнүүдэй хэһэн буһалгааг Израилиин тагнуул хэрэглэхэ гэжэ һэдэһэн байба. Египедэй дайсад бологшо Израиль ба США хадаа ороной зүүн фронтын зэргэнүүд можотохо ябадал гаргаха гэжэ һэдээ, — гэжэ президент мэдүүлээ.

Египедтэ эсэргүүгээр Израилиин тагнуулай бэлдэһэн үгэ соондэ Египедэй студентнүүд холбоотой бэшэ гэжэ Анвар Садат батаар этигэжэ байһанаа мэдүүлээ.

НЕПАЛАЙ НАЦИОНАЛЬНА ҮДЭР

КАТМАНДУ. ТАСС-ай корреспондент А. Обухов нигэжэ дамжуулна:

Хани барисаата Непалай арад зон өөрынгөө ехэ һайндэр — национальна демократическа үдэрые тэмдэглэжэ байна. Феодальна зонхилогшодой диктатурада эсэргүүгээр хэгдэһэн арадай восстаниин Гималайн энэ гүрэндэ илаһан илалта хори нэгэдэхеэ һайндэрлэгдэнэ. Феодальна эдэ зонхилогшод Британиин колониализмын дэмжэлгэ доро засагаа гартаа барижа байхадаа, орон дотороо түрүү шэнжэтэй демократическа хубилалта хүүлэхэгүй, гадаадын гүрэнүүдһээ ороноо холодуулан гансаардуулха гэжэ һэдэдэг байгаа.

Иимэ байдалые усадхаад, Непал уласхоорондын харилсаануудай талаар ямаршье бүлэглэлдэ хабаадалсахагүй, амгалан ёһоор зэргэ оршохо гэһэн политика шэлэһэн юм. Эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай түлөө, империализмда, колониализмда ба расизмда эсэргүү хэлбэришэгүй тэмсэл хэжэ, уласхоорондын оршондо Непал мэдэрэгдэхэ ёһоороо мэдэрэгдэнхэй.

Хүшэр хүндэ хойшолон — үгытэй ядуу байдал, хүн зоной үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал, тулюур туйган хүдөө ажахы үгзалгамжалан абаад байхадаа. Непал национальна талаараа бэеэ даанхай экономико хүгжөөхэ гэһэн хараа шугам баримталаа һэн. Мүнөө гүрэнэй мэдэлэй промышленна предприятинууд ороной экономическа хүсэ шадалые тодорхойлдог юм. Гүрэнэй мэдэлэй түрүүшын предприятинууд болохо Панаутидахи ГЭС, Бирганджадахи саахарай завод ба хүдөө ажахын зэр зэбсэгүүдэй завод, Джанакпуртахи сигаредэй фабрика СССР-эй туһаламжаар баригдаһан юм.

Нигериин правительствын мэдүүлгэ

ЛАГОС. (ТАСС). Гадаадын гү, али нютагай мэдэлэй үмсын ямаршье компанинууд, эмхинүүд гү, али хүнүүд саашадаа Нигериин нефть ашаглаха концессинүүдые барихаяа болихонь гэжэ Нигериин правительствын тунхаглаһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Нефтьтэй газарнуудые шэнжэлэн ашаглахын тула үмсын компанинуудта концессээр үгэхэеэ болихомнай, энээнэй урда тээхи хэлсээнүүд соо дурдагдаагүй бүхы газарнуудые ороной нефтиин корпорациин мэдэлдэ үгэхэмнай гэжэ правительство соносхоо.

Нигериин национальна нефтиин корпораци орон доторхи нефтьтэй газарнуудые шэнжэлхэ ба ашаглаха гүрэнэй түсэбэй үндэһөөр, үнгэрэгшэ жэлэй апрель соо тогтоогдоһон юм.

Патриодуудай амжалта

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай патриодууд Бенче провинцида (Меконг мүрэнэй адаг) январь һарын туршa соо энэ райондо бэелүүлэгдэдэг американ-сайгоной «номгоруулгын» түсэбтэ хатуу шанга сохилто хээ.

Сүлөөрэлгэ гэжэ хэблэлэй агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, дайшалхы байлдаануудай үедэ арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд 1.230 солдадуудые үгы хэһэн, сэрэгэй 8 машина бута сохиһон, 1 самолёдые унагааһан ба дайсанай горитой ехэ буу зэбсэг дайшалан абаһан байна.

Италиин шэнэ правительство

РИМ. (ТАСС). Христиан демократ Джулио Андреотти гэгшэ Италиин президент Дж. Леониин декредээр ороной Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ боложо томилогдобо. Гансал христианско-демократическа партиин түлөөлэгшэд шэнэ правительствада ороо. Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй тушаалые — Альдо Моро, обороныи министрэй — Франко Рестиво гэгшэд дааба.

Италида январиин 15-һаа хойшо үргэлжэлжэ байһан правительственна зүришэлдөөн шэнэ кабинедэй эмхидхэн байгуулагдахатай адли замхаба.

ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙШҮҮЛДЭ ҮГТЭҺЭН СОХИЛТО

ХАНОЙ. (ТАСС). Ханойн түбэй бүхы газетэнүүд Вьетнамай арадай армиин верховно командованиин хандалга толилһон байна. Февралиин 16—17-ной үдэрнүүдтэ Америкын долоон самолёдые унагааһан Куангбинь провинциин ба Виньлинь зоныи сэрэгшэд болон хүн зониие энэ хандалга соогоо хани халуунаар амаршалаа.

«Куандой нян зан» гэжэ газетэ түрүү бэшэг соогоо нигэжэ тэмдэглэнэ. Байлдаанай газар дээрэхи Сайгоной хүлһэнишэдые абарха гэһэн зорилго табяад, агаарай дай бүри ехээр һүжэрөөжэ байхадаа, США-гай засаг баригшад өөһэдынгөө өөдэгүй һула байдалые, мүн вьетнамайхидые өөһэд хоорондонь дайлалдуулха гэһэн түсэбэй буруу һүрэхэ туйлдаа хүрэһые бүри ехээр элишэлэн харуулна.

Хойто Вьетнамай улад зон ба зэбсэгтэ хүсэнүүд эзэрхэг түримхэйшүүлэй шэнэ ямаршье хорото аашануудые буруу һүргэхөөр эрид шиидэнги, оронойнгоо урда зүгэй арад зонтой хамта Америкын эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү патриотическа тэмсэлээ түгэс илалтэ хүрэтэрнь ябуулхаар эрид шиидэнги юм.

Испаниин студентнэрэй тэмсэл

МАДРИД. (ТАСС). Январь соо Мадридта эхилһэн, Испаниин бусад университедүүдэй центрнүүдтэ түхэн дэлгэрһэн студентнэрэй буһалгаанууд үргэлжэлһөөр. Мүнөө ороной дээдэ һургуулинууд барандаа шахуу хаагданхай (тэндэ 170 мянган хүн һурадаг юм). Испаниин олон колледжнүүдэй ба дунда һургуулинуудай һурагшад буһалгаалан бодоһон студентнэртэй һаналаа нэгэдэн жагсаа. Саламанка, Пальмаде-Мальорка гэхэ мэтэ хэдэн городуудта полициинхид студентнэрые барижа тушааһан байна.

ПЕРУ. Тус ороной ниислэл хотын үйлсэ гудамжанууд хододоо хүн зоноор дүүрэн байдаг. Эгээл иимэһээ транспортын һэлгэн гарахые дурдаһан дохёо тэмдэгүүд үдэр һүнигүй үгтэжэ байдаг юм

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Лимын үйлсэнүүдэй нэгэндэ.

ТАСС-ай фотохронико.

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

АГИТБРИГАДАНУУДАЙ ХАРАЛГА УГТУУЛАН...

Энэ февраль һарын һүүл багаар арадай уран бүтээлэй республикын байшан СССР-эй тогтоһоор 50 жэлэй, Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан харалга үнгэргэхэнь.

Агитбригадануудай үүргэ, тэдэнэй ажал хүдэлмэриин удха шанар тухай хүнүүд һайн мэдэнэ ёһотой. Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ, юһэдэхи табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ хүн зониие зоригжуулха уялгатай агитбригадануудай коллектив нилээд ехэ ажал хүдэлмэри ябуулна.

Агитбригада болбол колхоз, совхозуудай, фабрика, заводуудай, эмхи зургаануудай ажабайдал, амжалта туйлалтануудые үнэн зүбөөр, уран гоёор харуулхаһаа гадна, манайда дайралдадаг дутуу дундануудые элирүүлжэ, ажалай журам эбдэгшэдые— хойрог муу худалша, хулгайша заримашуулые хайра гамгүйгөөр шүүмжэлжэ, хурса үгөөр хадхан, шог ёгто дуун, шүлэг, багахан зүжэг наадан соогоо харуулдаг ха юм.

Арадай уран бүтээлэй республикын байшан репертуарай хуудаһанай ээлжээтэ номерые агитбригадануудай харалгада зорюулба.

Репертуарай хуудаһанай түрүүшын нюурта Владимир Поляковой «Хорото могойнууд», Е. Ниссенбаумай «Парикмахер» гэһэн сценкэнүүд толилогдобо. Мүн хуудаһанай 2-дохи нюурта багахан сценкэнүүд үгтэнхэй.

Репертуарай хуудаһанай 3-дахи нюурта Гунга Чимитовэй «Һугабша» гэһэн нэгэ үйлэтэй шог зүжэг толилогдобо. Энэ зүжэг соо мүнөө үеын хүдөөгэй байдал харуулагдана. «Хүнгэн олзодо» дуратай, хулгайша, худалша заримашуул энэ зохёол соо хайра гамгүйгөөр шүүмжэлэгдэнэ.

Дүрбэдэхи нюурта хатарай ното үгтэбэ. 16 басагадай хабаадаха энэ хатар хүдөөгэй уран һайханай бүлгэмүүдые, соёлой ордонуудай коллективүүдые һонирхуулха ёһотой гэжэ һанагдана.

Арадай уран бүтээлэй республикын байшан валуу композиторнуудай бэшэһэн дуунуудые һаяхан уран һайханай совет дээрээ зүбшэн хэлсэжэ абаа һэн. Гунга Чимитовэй үгэ дээрэ бэшэгдэһэн Базар Цырендашиевай «Хүсэл», тиихэдэ Ц-Б. Бадмаевай үгэ дээрэ бэшэгдэһэн «Үлгын дуун» гэһэн дуунууд ехэл һонин байна. Мүн залуу композиторнууд Г. Дашипыловэй зохёоһон «Буряад оронойм соло», Ю. Ирдынеевэй «Яанал гээшэб даа?» гэһэн дуунууд эндэ үгтэбэ.

Агитбригадануудай харалгын эхилтэр үсөөхэн үдэр үлөө. Мүнөө хүдөө нютагуудта энэ харалганууд түлэг дундаа ябажа байна. Арадай уран бүтээлэй республикын байшангай гаргаһан репертуарай энэ хуудаһан агитбригадануудай коллективүүдтэ туһалха бэзэ гэжэ найдагдана.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

ЮРЫН НЭГЭ ҺУРГУУЛИДА

Кабанскын аймагай Сэлэнгын дунда һургуули аймаг дотороо эрхимүүдэй нэгэн гэжэ тоологдодог. Тус һургуулида РСФСР-эй габьяата багша, коммунист Андрей Афанасьевич Качин директорээр хүдэлдэг.

Энэ һургуулимнай КПСС-эй райкомой ба аймагай арадай гэгээрэлэй таһагай грамотануудаар нэгэнтэ бэшэ шагнагдаһан байха юм.

Эндэ һурагшанарые һайнаар хүмүүжүүлжэ, тэдэнэйнгээ эрдэм болбосоролые нилээдгүй дээшэлүүлжэ шададаг, дүй дүршэлтэй, онсо орёо аргатай багшанар яһала олон юм. Тэдэнэй тоодо багшанар Попова Елизавета Михайловна, Зеленовский Василий Филиппович, Пихель Галина Петровна, Назаренко Нина Тимофеевна, Чернова Александра Георгиевна гэгшэд оролсоно.

Надежда Михайловна Батыше ва хими зааһаар хорёод жэл боложо байна. Тэрэнэй хэшээл нүүд хододоо һонирхолтой үнгэрдэг. Нүхэр Батышевагай ... дэб бодосүудай байгуулга, мол кулярна теори, химиин хүгжэл тухай гүнзэгыгөөр хөөрэхэдэ шабинарынь ехэл анхаралтай шагнадаг.

Ород хэлэнэй, литературын ба ша Валентина Васильевна Стр цова энэ һургуулида эрхим ... наар хүдэлһэнэйнгөө түлөө ... баярай дурасхаалта медаль да хүртэһэн юм.

Һаяшаг Сэлэнгын дунда һургу ляархид арбан дүрбэн жэлэй ойн баярые тэмдэглэбэд.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: хими багша Н. М. Батышева ээлжэ хэшээлдээ; багша А. Г. Черно хэшээл үнгэргэжэ байна.

М. СУТУРИНАЙ фототекст.

ЭНЭРХЫ ҺАЙХАН СЭДЬХЭЛТЭН

— Хүндэтэ аха дүүнэр, эгэшэнэр, хүндөөр үбшэлһэн гэрэй эзэн эхэнэртэ шуһан хэрэгтэй болобо. Һайн дураараа түргэн ерэжэ, туһаламжа үзүүлхыетнай гүйнабди, — гэһэн соносхол һаяын үдэрнүүдэй нэгэндэ Нарһата тосхоной радиогоор дамжуулагдаба. Үбшэлһэн эхэнэрэй ами абархын тула Яруунын аймагай түбэй больницада гушан хүн ерээ. Тэдэнэй дунда аймсоведэй гүйсэдкомой соёлой таһагай хүдэлмэрилэгшэ Эржэн Цыжибон, почтальон Нина Шепелова, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй экономист Анна Комарова, багша Валентина Лобова, врач Людмила Гуржапова, акушерка Любовь Минеева болон бусад һайн дурааараа түрүүлэн ерэжэ, шуһаяа үгэһэн байна.

Шэрэнги һууринай зургаан үхибүүдэй эхэ—хүндөөр үбшэлһэн Бальжима Бадмаевна Дашиева һайн дураараа шуһаяа үгэһэн эдэ хүнүүдэй ашаар ами наһаяа абаруулба. Мүнөө Бальжима Бадмаевнагай бэе һайжаржа эхилэнхэй.

Больницын хүдэлмэрилэгшэд — врачнууд Гуржапова, Деревянский, медицинскэ сестра Нина Дорофеева, няни басагад Светлана Тапхаева, Любовь Пяцикова гэгшэд үбшэн эхэнэрые унтаха нойргүй харууһалжа, тэнхээ тамирыень һэргээбэ, хүл дээрэнь гаргаба. Нарһата тосхондо тохёолдоһон энэ ушар совет хүнүүдэй һайн һайхан ёһо заншалай үшөө нэгэ гэршэ боложо үгэбэ.

А. ШУЛУНОВ.

СЭЛЭНГЫН АЙМАГҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

МАЛШАДТА АЙЛШАЛНА

Сэлэнгын совхозой парткомой, ВЛКСМ-эй комитедэй үүсхэлээр хонишод, малшадые соёлой болон ажаһуудалай талаар хангаха комплексно бригада байгуулагдаба. Энэ бригадада лектор, медицинскэ хүдэлмэришэн, уран һайханай бүлгэмэй гэшүүд оролсоно. Четверг бүхэндэ тус бригада холын малшадта айлшалдаг юм. Мүнөө хамта дээрээ 27 концерт харуулаад байна.

Совхозой ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Борис Доржиев медфельдшер В. Казанцева, библиотекарь Э. Ахминеева, Сэлэн-Дүүмын дунда һургуулиин директор Р. Г. Балданов, багша А. Б. Цырендоржиев, совхозой клубые даагша С. Покацкий болон бусад малшадта хүндэтэй айлшад болонхой.

ШЭНЭ ЭЗЭДТЭЙ БОЛОБО

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэл — 1971 оной түрүүшын хахадай дүнгөөр Сэлэнгын совхозой, «Эрдэм» колхозой, Сэлэнгын мэргэжэл олгодог 1-дэхи техническэ училищнин комсомолой организацинууд һайн ажалайнгаа түлөө ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын вымпелдэ хүртэһэн юм.

1971 он дүүрэжэ, жэлэй хоёрдохи хахадай дүнгэй соглогдоходо, эдэ вымпелнүүд шэнэ эзэдтэй болобо. Комсомолой обкомой бюрогой гогтоолоор ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын вымпелнүүд Галуута-Нуурай оёдолой фабрикын нүхэр Е. Л. Дугаровагай хүтэлбэрилдэг комсомол - залуушуулай бригадада, шахтоуправлениин автобазын комсомолой эмхидэ, Сэлэн-Дүүмын заһабарилгын-механическа заводой Б. Наймушинай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай вагонно цехтэ олгогдобо.

Л. СЛЮНКИНА.

РЕПОРТАЖ

АЛТАН ХУНДАГА

Үдэрэй 12 час. Сэлэнгын аймагай Загастайн сомоной соёлой байшан гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй. Эндэ комсомол-залуушуул, арадай һунгамалнууд, үйлэдбэриин түрүүшүүл сугларанхай.

Сугларагшадай дунда «залуу айлай клубай» гэшүүд шогтой хүхюун зугаа гаргана, хатар наада үүсхэнэ. Удангүй сугларагшад хатарай залһаа гаража, ехэ залай һууринуудые эзэлнэд. Үхибүүдэй саадай хүмүүжүүлэгшэ Александра Дымбрыловна Жамсуева «үхибүүд, манай ерээдүйн барилгашад» гэһэн асуудалаар һонирхомоор хөөрэлдөө хэбэ.

...Хүнгэн машинын хүрэжэ ерэхэлээр, «залуу айлай клубай» гэшүүд ерэгшэдые угтан, залуу эхэнүүдэй гарһаа мансытай үхибүүдые дүмүүхэнээр тэбэрин абана. Соёлой байшангай үүдэн үргэнөөр нээгдэжэ, залуу бүлэнэр, тэдэнэй дүтын хүнүүд, сугларагшад ехэ залдаа уригдаба.

Улаан хилэнээр хушагдаһан, үнгын сэсэгүүдээр шэмэглэгдэһэн столой саанаһаа Загастайн сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Николай Георгиевич Вяткин залуу бүлэ Ленхоев, Дондоковтониие түрүүшынхеэ үхибүүтэй болоһондонь сэдьхэлэй гүнһөө амаршалба.

Ленхоев Николай Дашиевич түмэр замда ажалладаг, механик мэргэжэлтэй. Ленхоева Цырема Очировна Загастайн дунда һургуулиин багша. Тиихэдэ Дондоков Гарма Бадмажапович колхоздоо слесареэр ажалладаг. Ханда Содбоевна Дондокова баһал багшын мэргэжэлтэй.

Сугларагшад арадай һунгамалнууд, «залуу айлай клуб» Ленхоевой басаганда Надя, Дондоковой басаганда Оюуна гэжэ нэрэ үгэбэд.

Хүгжэм дуунай аялга замхажа, «залуу айлай клубай» зүгһөө Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь Николай Куженов баяр баясхалангай үгэ хэлэжэ, нютагай шарай харуулһан фото-зурагай альбом Надя Оюуна хоёрто түрэһэн үдэрэйнь, нэрэ солотой болоһонойнь дурасхаал болгон бэлэглэбэ.

Тиихэдэ колхозой залуу механизатор Бато-Мунко Гармаев мүн лэ Надя Оюуна хоёрто «1972 ондо Тохой нютагта түрэһэн» гэжэ бэшэгтэй зэд медаль «залуу айлай клубай» зүгһөө бэлэглээд, сэдьхэлэй дулаан үгэнүүдээр хөөрөөгөө дүүргэбэ.

Һүүлээрнь Загастайн сомоной Соведэй секретарь Дарима Дармаевна Хободоева үхибүүдэй түрэһэн үнэмшэлгэ Советскэ Союзай гимнын жабхаланта аялга доро түрэлхидтэ барюулба.

Надя Оюуна хоёрой удаан жаргал эдлэхын, улад зондоо хүндэтэй, үнэн сэхэ ябахын түлөө сугларагшад юрөөлэй алтан хундага үргэбэ. «Хододоо наран байг» гэһэн дуун зэдэлнэ, хатар наадан эхилээ.

Вас. БУДАЖАПОВ.

ЭРДЭМТЫН ЛЕКЦИ

Д. Банзаровай нэрэмжэтэ Гүрэнэй багшанарай институдай доцент, психологиин эрдэмэй кандидат Г. Батоев түрэлхидтэ, багшанарта психологи, педагогикын асуудалнуудаар лекци уншажа үгэхэ гэһэн зорилготой манай Аха нютаг һаяхан ерээ. Тиигэжэ нүхэр Батоев Орлигой дунда һургуулида, эмхи зургаануудта лекцинүүдые уншаба. Жэшээлхэдэ, «Хүүгэдэй бэлиг шадабариие яажа хүгжөөхэб, хүмүүжүүлхэб?» гэһэн лекциие аймагай Соведэй гүйсэдкомой таһагуудай алба хаагшад угаа һонирхоо. Олон асуудалнуудшье табигдаа.

«Коммунизм», «50 лет Ок ря», «Улаан-Аха» колхозу ажалшад лекцинүүдээр ехэ нирхоһон. Эндэ нүхэр Ба буряад хэлэн дээрээ лекцин уншаа. Гадна Галсан Бато Орлик тосхондо эмхидхэг арадай университедтэ туһал үзүүлһэн, лекци уншаһан ба

Эдир үетэниие коммуни хүмүүжүүлхэ, һургаха хэрэгт цент Батоевой лекцинүүд т хидтэ заатагүй туһаламжа у хэ байһаниинь дамжаггүй.

В. ГАЛСАНО

ВЕТЕРАНУУД ХӨӨРЭНЭ

Хангаловай нэрэмжэтэ хизаар ороноо шэнжэлхэ республикын музейдэ парти, комсомол, сэрэгэй болон ажалай ветеранууд сугларжа, СССР-эй мүн Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойдо бэлэдхэл тухай хэлсэбэ. Ветерануудай секциин түрүүлэгшэ, хорёод онуудта комсомолец ябаһан, граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнуудта хабаадалсаһан Н. И. Мункоев эндэ сугларагшадта һонирхолтой лекци уншаба.

Мүн Буряад ороной газар дайдаһаа сагаантаниие, интервентнүүдые яагаад намнажа гаргаһан тухайгаа нүхэд Спирин, Агильдин, Бродский гэгшэд хөөрэбэ.

Городой предприяти, барилганууд, һургуулинуудай хүдэлмэ лэгшэд, һурагшад, студентнүү ошожо, Байгал шадар, Алас-Ду на зүгтэ Совет засагай түл дайлалдаһан тухайгаа хөөрэ үгэхэ гэжэ тэдэнэр хэлсэбэ.

Д. КОЛМАКОВ.

БАЯН ОЛЗОТОЙ БУСАНА

Ахын ан олзоборилгын ажахын директор Д. С. БУГАЛОВ хөөрэнэ:

— Хайша хайшаа хэдэн зуу мянган дүрбэлжэн километр газарта нэмжыдэг Аха нютагаймнай орьёл үндэр хада уулануудай, аглаг тунга ой тайга үнэтэй сэнтэй арһатай хэрмэ, булган, һолонго, үен, мүн хүдэри, гүрөөһэн, буга, хандагай гэхэ мэтэ ан гүрөөлөөр элбэг баян газар гэжэ анханай суутай гээшэ. Тэрэнһээ гадна, ой тайгадамнай хушын һамар, элдэб үрэ жэмэс элбэг лаб даа.

Шэнэ жэлһээ хойшо манай олзоборилгын ажахын хори гаран ангуушад холын хада уулануудта агнуури хэхээ гараа һэн. Хэдэн һара байжа агнахадань, хэрэгтэй эдеэ хоол, һомо хэрэгсэл, унтари хэбтэритэйнь ангуушадые холо газарта вертолёдоор абаашадагбди. Мүнөө Хүти голой эхинэй һарьдагуудта, Шигнэ, Даялаг гэхэ мэтэ газарнуудта 12 хүн, Тиисэ голой эхеэр —4 хүн, Хойто Ахын ой тайга соогуур —8 хүн гаранхай, агнуури хэжэ байна.

Жэлэй эхинһээ хойшо ажахымнай «зөөлэн алтан» гэдэг ангай арһа тушааха түсэбөө 350 процент дүүргээ. Бүхыдөө 250 булганай, 14 мянган хэрмэнэй, нилээд олон һолонго, үен болон үнэгэ, шонын, шэлүүһэнэй арһан тушаагдаа гэхэ гү, али хамта 29 мянган түхэригэй олзо доход оруулагдаа. Илангаяа бэрхэ ангуушад Владимир Урбаев, Цырен-Доржо Цыбденов, Василий Котовщиков, Милек Подлосинский гэгшэд ангай арһа тушааха түсэб, даабаряа холо үлүүлэн дүүргээд, баян олзотой ерээ.

Гэр бүлэһөө холо хэдэн һараар байжа агнадаг ангуушадта ой тайга соогуур һайн дулаан байра түхеэржэ үгэхэ хэрэгтэ һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ анхарал хандуулнабди. Нёдондо Хойто Ахада, Хүтиин һарьдагта, Даяалаг гэжэ газарнуудта ангуушадай байха хоёр бааза шэнээр баригдаа. Тэндэнь эдеэ хоол, һомо, зэмсэг, ангайнь арһа, мяха хадагалха складууд, хүнүүдэй байха дулаан гэр, бани гэхэ мэтэ түхеэрэгдэнхэй.

Үнгэрэгшэ жэлдэ эндэмнай СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин бүлэг эрдэмтэд Новосибирскһээ ерэжэ, ан гүрөөлэй хэр зэргэ үдэжэ байһаниие тооложо үзөө, саашадаа агнуури яажа эмхидхэбэл зохисотойб гэжэ тодорхойлоо. Тиимэһээ ан гүрөөл үдхэхэ, агнаха хэрэгые саашадаа эрдэм ухаанай үндэһөөр эрхилхэ болонобди.

Мүнөө ангуушаднай гүрөөһэ, буга, хандагай туруута ан агнажа, мяха бэлэдхэхэ түсэбөө баһал амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Манай эндэхи хада уула, ой тайгатай газарта агнуури хэхэдээ, ангуушадай унаад ябахада оронууд хэрэгтэй болодог юм. Тиимэ оронуудые үсхэбэрилхын тула энэ жэлдэ Тувагай АССР-һээ зуун эмэ оро худалдажа абахамнай.

ИВАЛГА—УЛААН-ҮДЭ

Олимпиин үбэлэй XI нааданда зорюулагдаһан мүрысөөнэй һүүлшын үдэр республикын «Спартак» бүлгэмэй спортсменүүд холын зайда санаар урилдаһан байна. Олон зониие хабаадуулһан энэ мүрысөөндэ республика соогоо хурдан солбоноороо суурхаһан спортын мастернууд, нэгэдэхи разрядай спортсменүүд бии.

Урилдаанда «Спартак», транспортын «Локомотив», ЛВРЗ-гэй спортын клубай, «Буревестник» бүлгэмүүдэй, багшанарай, технологическа институдуудай сапашад хабаадалсаба.

Ивалга — Улаан-Үдэ гэһэн маршрудтай энэ һонирхолтой урилдаан түрүүшынхеэ үнгэргэгдэбэшье, спортдо дуратайшуулай анхарал татаа. Ивалга тосхон шадарһаа стартын үгтэхэтэй зэргэ СССР-эй спортын мастернууд Григорий Цыбиков, Иван Анненков, Геннадий Галимов гэгшэд урилдагшадаа толгойлон, хараа далда ороно. Санашад Ивалга тосхонһоо эхилжэ урилдахадаа, харгын баруун захаар, хадын боори доогуур, Хяагта ошоһон харгын 18 километрһээ Ивалга горхон, удаань Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр шэнэ зүргэ гаргажа, «Спартак» бүлгэмэй санын баазада хүрэжэ ерээ.

Спортын мастер Цыбиков найман километрэй зай бусадһаа түрүүлэн гаталба. Тэрэ 31 минута саг харуулаа.

Урилдаанай дүүрэхэдэ, транспортын «Локомотив» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Владимир Глазырин бүхы зайгаа нэгэ час 26 минута 35 секунда соо гаталанхай, финишэй лентэ таһалһан байна. Спортын мастер Григорий Цыбиков эрхимлэгшэһээ хоёрхон секундаар хожомдожо, удаадахи һуури эзэлбэ. Мастерта кандидат Владимир Мозанин гурбадахи һууриди гараба. Манай республикын үнинэй спортсмен, СССР-эй спортын мастер Иван Анненков Мозанинһаа табан секундаар хожомдоо.

Һонирхолтой энэ урилдаан спортсменүүдтэ һайшаагдажа, хойшодоо заншалта болгоё гэжэ нэгэн дуугаар шиидхэбэ.

Н. ИВАНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: санашад урилдаанай урда тээ.

А. МОНТОСОВОЙ фото.

СПОРТ Спорт СПОРТ

ХАНИ ЁҺОНОЙ МҮРЫСӨӨН

Мүнөөдэр авиазаводой стадионой елүүр дээрэ мотоциклистнүүдэй хоорондо һонирхолтой урилдаан үнгэргэгдэхэнь. Түрүүшынхеэ үнгэргэгдэхэ уласхоорондын энэ мүрысөөндэ Монголой Арадай Республикын, Ангарск, Шэтэ, Улаан-Үдэ хотонуудай спортсменүүд хабаадалсана.

Манай республикын нэрэ солые спортын мастерта кандидат Олег Леонов, нэгэдэхи разрядтай Николай Рыбаков болон бусад хамгаалха юм. МНР-эй спортсменүүдэй дунда спортын мастернууд Очир Чойжамц, Сокол Хандама гэгшэд бии.

В. ОЛЬХОВАТСКИЙ.

ЗҮРГЭ БУЛЯАЛДААН

Совет Арми болон Далайн-Сэрэгэй Флодой 54 жэлэй ойдо зорюулагдаһан мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн энэ мүрысөөндэ аймагуудай 17 командын зуу гаран спортсменүүд хабаадалсаба. Санаар урилдагшад хоёр бүлэг боложо хубаараад мүрысэһэн байна. Нэгэдэхи бүлэгтэ —Улаан-Үдэ хотын Советскэ, Октябрьска, Железнодорожно районуудай, Кабанскын, Загарайн, Хяагтын, Сэлэнгын аймагуудай команданууд, нүгөөдүүлынь хоёрдохи бүлэгтэ оруулагдаһан байгаа.

Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр 15 километрэй зайда урилдаан болоо. Эндэ Загарайн аймагай түлөөлэгшэ Иван Серебряков энэ зайе 44 минута 48 секунда соо гаталжа, илажа гараба.

Мүн 4х5 километрэй зайда эстафетэ дамжуулгаар үнгэргэгдэһэн урилдаан бултанай анхарал татаа. Нэгэдэхи бүлэгэй зургаан командын спортсменүүдэй дунда үнгэргэгдэһэн шанга тулалдаанда Улаан-Үдын Октябрьска районой команда, хоёрдохи бүлэгһөө Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагай спортсменүүд түрүү һуури эзэлбэ.

Хоёр үдэрэй туршада үнгэргэгдэһэн мүрысөөнэй дүн гаргахада, Октябрьска, Загарайн, Железнодорожно районуудай команданууд түрүүшын гурбан һуури эзэлээ. Хоёрдохи бүлэг соһоо Улаан-Үдын, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй аймагуудай команданууд шалгараа.

Илажа гараашадта, командаараа түрүү һуури эзэлэгшэдтэ облвоенкомадай, республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын комитедэй үнэтэ бэлэг, грамота, дамжуулгын кубок барюулагдаа.

С. ТАРАНОВ.

ХАРЮУГАА АБАБА

Улаан-Үдын судна бүтээлгын, Тимлюйн цементын заводуудай комсомолшууд үни холоһоо хойшо хани барисаа тогтоонхой.

Хоёр предприятиин спортсменүүд ходо ходо уулзалга хэжэ мүрысэдэг заншалтай юм. Нёдондо судна бүтээгшэд ханинартаа айлшалжа, волейбол наадахадаа шүүгдээ һэн. Харин энэ удаада Тимлюйн цементын заводой волейболистнууд ниислэл хото ерэжэ, уулзалга хэхэдээ булигдаа.

Иигэжэ судна бүтээгшэд харюугаа абаһан байна.

ЭНХИР ЭКРАН

«ОРБИТЫН» ПРОГРАМ... **13.00** — дамжуулгын ... грамма. **13.05** — орон до... һонин. **13.15** — «Будиль... гэһэн һурагшадта зорюул... һан дамжуулга. **13.45** — ... ровье» гэһэн научно-попул... программа. **14.15** — һура... та зорюулагдаһан дамжу... **15.05** — И. Меттер ... «Гололёд» гэһэн теле... **16.00** — РСФСР-эй Арад... творчествын бүхэсоюзна ф... валь. 18-һаа 19.30 минута... тэр амаралта.

«ОРБИТЫН» ПРОГРАМ... **19.30** — орон доторхи ... **19.40** — «Улаан талмай» ... һэн уран һайханай фил... хоёрдохи серинь харуулаг... **20.50** — «Эфир» соо «З... шуул» гэһэн дамжуулга. ... — концерт. **24.00** — «Вр... гэһэн һүүлэй һонинной пр... ма.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

КПСС-эй Сэлэнгын рай... мой нэгэдэхи секрет... КПСС-эй обкомой гэш... Буряадай АССР-эй Верхо... Соведэй депутат, ажалш... депутадуудай аймагай С... дэй депутат

РАДНАЕВ
Василий Санжанович

гэнтын аюулда орожо, ... бараба гэжэ КПСС-эй Сэ... гын райком, ажалшадай ... путадуудай аймагай Сов... гүйсэдком гүнзэгы гашууд... тайгаар мэдээсээд, наһа ... рагшын бүлэдэ, түрэлхид... дүтынь нүхэдтэ шан... байһанаа мэдүүлнэ

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-..., приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря—6..., отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—6..., 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности строительства—61-35, советского строительства и быта—6..., культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, ... формации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинописное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-02326. Заказ № 1...